

KİTABLAR

1952

1917

Müznib, Ə. Tikan kolu: “Babayı Əmir”, “Molla Nəsrəddin”, “Zənbur”, “Məzəli”, “Kəlniyyət” məcmuələrində müxtəlif imzalarla dərc olunmuş qeyri-ciddi əşar kitabıdır / Əliabbas Müznib. Bakı, “Nəşriyyatı bəradəran Orucov”, 1917 (1335 h.).

1927

Müznib, Ə. Molla Nəsrəddin məzhəkələri / Əliabbas Müznib. Bakı, Azərnəşr, 1927, 135 s. Mətn köhnə latın qrafikasındadır.

1939

İbrahimov, M. Böyük demokrat: Molla Nəsrəddin / Mirzə İbrahimov; (redaktor M.Rəfilı). Bakı, Azərnəşr, 1939, 160 s.

1946

Şərif, Ə. Molla Nəsrəddin: Cəlil Məmmədquluzadə / Əziz Şərif; redaktor M.Cəlal; rəssamı Maral. Bakı, Azərnəşr, 1946, 54 s.

Kitab böyük Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi fəaliyyətindən, “Molla Nəsrəddin” satirik jurnalının yaranması tarixindən, jurnalda əməkdaşlıq edənlərin işindən, mübarizəsindən, həmçinin “Ölülər” əsərinin geniş təhlilindən ibarətdir.

1947

Cəlil Məmmədquluzadə (Molla Nəsrəddin): kitabxanalar və mədəni-maarif müəsisələrinin ədəbiyyat dərnəkləri üçün vəsait / Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Mədəni-Maarif Müəsisələri Komitəsi, Mədəni-Maarif İşləri Metodkabinəsi; tərtib edən H.Şərifov, H.A.Rzaquliyev; redaktor Ə.Məmmədov. Bakı, 1947, 17 s.

Məmmədov, Ə. “Molla Nəsrəddin” jurnalı Amerika-İngiltərə imperalizmi haqqında / Əzizəğa Məmmədov; redaktor Ə.Mirəhmədov. Bakı, “Uşaqgəncnəşr”, 1952, 47 s.

Molla Nəsrəddin / tərtib edən Y.Məmmədov; redaktor X.Əzizbəyov. Bakı, “Uşaqgəncnəşr”, 1952, 92 s.

1954

Vəliyev, M. Cəlil Məmmədquluzadənin dramaturgiyası / Məsud Vəliyev; redaktor C.Məmmədov. Bakı, Azərnəşr, 1954, 112 s.

1956

Hacıyev, C.X. Molla Nəsrəddin: Molla Nəsrəddin jurnalının 50 illiyi münasibətilə oxunmuş mühazirənin stenoqramı / Cəfər Xəndan Hacıyev, redaktor Y.Şirvan; Azərbaycan SSR Siyasi və Elmi Bilikləri Yayan Cəmiyyət. Bakı, 1956.

1957

İbrahimov, M. Böyük demokrat: Molla Nəsrəddin / Mirzə İbrahimov; redaktor: Mir Cəlal; Azərbaycan SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1957, 211 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadəyə qədər Azərbaycan ədəbiyyatında demokratik ideyalar; İlk addımlar; “Molla Nəsrəddin” qədər Azərbaycan mətbuatı; “Molla Nəsrəddin”; İki üslubun mübarizəsi; Ölülər və dəlilərlə ələmi; Cəlil Məmmədquluzadənin nəşri; Cəlil Məmmədquluzadə sovet yazıçısı və jurnalisti kimi; Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılıq xüsusiyyətləri haqqında.

Mir Cəlal. Yolumuz hayandır: roman / Mir Cəlal; redaktor G.Hüseynoğlu; bədii redaktor Y.Ağayev. Bakı, “Azərbaycan Uşaq və Gənclər Ədəbiyyatı Nəşriyyatı”, 1957, 244s. “Romanın Oğul anası” (s.154-200); “Sorgusual” (s.201-210); “Qızılhacılıda” (s.211-224) hissələri Cəlil Məmmədquluzadəyə həsr olun-

muşdur.

1959

Axundov, N. Molla Nəsrəddin jurnalının nəşri tarixi / Nazim Axundov; redaktor A. Zamanov. Bakı, Azərənəşr, 1959, 257 s.

1961

Paşayeva, M. Cəlil Məmmədquluzadə (Molla Nəsrəddin) arxivinin təsviri (Описание архива Джалил Мамедкулизаде (Молла Насреддин) / Mərziyə Paşayeva; redaktor M.S.Sultanov; Azərbaycan SSR EA Respublika Əlyazmaları Fondu. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1961, 154 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadə arxivinin təsviri haqqında. I hissə: Tərcüme-yi-hal və xatirat; Pyeslər; Nəsr əsərləri; Cəlil Məmmədquluzadənin müxtəlif şəxslərə yazdığı məktublar. II hissə: Cəlil Məmmədquluzadə haqqında xatirat; Müxtəlif şəxslərin Cəlil Məmmədquluzadəyə məktubu; “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasından müxtəlif yerlərə göndərilən məktub və təliqələr; “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasının müxtəlif şəxslərə məktubu; Müxtəlif şəxslərin “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasına məktubları; Cəlil Məmmədquluzadə arxivində olan müxtəlif məktublar; Təliqələr; Cəlil Məmmədquluzadənin şəxsiyyətinə aid sənədlər; Müxtəlif şəxslər tərəfindən “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasına yazılmış məqalələr; Kontor kitabçaları; Şəkillər.

Ramazanov, F. Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığında əxlaq məsələləri / Fərrux Ramazanov; Azərbaycan SSR Siyasi və Elmi Bilikləri Yayan Cəmiyyət. Bakı, “Birləşmiş Nəşriyyat Mətbəəsi”, 1961, 40 s.

1962

Məmmədov, M. Cəlil Məmmədquluzadənin din və mövhumat əleyhinə mübarizəsi / Mikayıl Məmmədov; redaktor S.Hüseynov; Azərbaycan SSR EA Fəlsəfə bölməsi. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1962, 70 s.

Kitabın içindəkilər: Giriş; C.Məmmədquluzadə dinlə elmin əksliyi haqqında; C.Məmmədquluzadənin yaradıcılığında dini ehkam və ayinlərin tənqidi; C.Məmmədquluzadənin qadınları şəriət zülmündən xilas etmək uğrunda mübarizəsi; Nəticə.

1963

Məmmədov, M. Cəlil Məmmədquluzadənin bədii nəşri / Məmməd Məmmədov; redaktor K.Məmmədov; bədii redaktor İ.Piçxadze; Azərbaycan SSR EA Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1963, 156 s.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz. I fəsil. İlk nəsr əsərləri (1894-1904-cü illər); II fəsil. İnkilabdan əvvəlki hekayələri (1905-1920-ci illər); III fəsil. Sovet dövrü hekayələri; IV Fəsil. Kiçik hekayələr ustası; Hekayələrin yazılması və nəşri tarixlərini göstərən cədvəl.

1964

Şərif, Ə. Cəlil Məmmədquluzadə (Molla Nəsrəddin) / Əziz Şərif. – Bakı, 1964, 56 s.

1966

Azəri, Ə. Bircə yarpaq: Cəlil Məmmədquluzadə haqqında xatirələr / Əli Azəri; redaktor M. Aslanov. Bakı, Azərənəşr, 1966, 45s.

Kitabda müəllifin Cəlil Məmmədquluzadə haqqında təəssüratları, xatirələri öz əksini tapmışdır.

Bayramov, F. Cəlil Məmmədquluzadə: bibliografiya / Fərman Bayramov. Bakı, Azərənəşr, 1966, 268 s.

Bibliografiyada “C.Məmmədquluzadənin kitab halında çap olunmuş əsərləri”; “C.Məmmədquluzadənin həyat və yaradıcılığı haqqında yazılmış kitablar”; “Molla Nəsrəddin” jurnalı haqqında” bölmələri verilmişdir.

Bayramov, M. Məslək dostları: C.Məmmədquluzadə və A.Şirvanzadə / Məhərrəm Bayramov; redaktor S.Şərifov; Ermənistan

SSR “Bilik” Cəmiyyəti. Bakı, 1966, 32 s.

Cəfər, M. Cəlil Məmmədquluzadə: həyat və yaradıcılığı / Məmməd Cəfər; redaktor S.Hüseynova. Bakı, Azərneşr, 1966, 56 s.

Cəlil Məmmədquluzadə (1866-1932): anadan olmasının 100 illiyi / Azərbaycan SSR Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Respublika Uşaq Kitabxanası; tərtib edən A.Hüseynov; redaktor H.A.Rzaquliyev. Bakı, 1966.

Cəlil Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş elmi konfransın tezisləri (Тезисы докладов на научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения Джалила Мамедкулизаде) / M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutu. Bakı, 1966, 12s.

Kitabın içindəkilər: A.C.Yusifzadə. C.Məmmədquluzadənin pedaqoji görüşləri; A.A.Пошаль. Великий азербайджанский реалист Джалил Мамедкулизаде; Ə.Əlizadə. C.Məmmədquluzadənin bədii nəsrinə haqqında; T.İ.Nasıyev. Satirik üslubda adların təhrifi və süni adlar ədəbi-bədii priyom kimi; A.C.Mamedov. Джалил Мамедкулизаде и русский реализм.

Cəlil Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş “SSRİ xalqları arasında ədəbi əlaqələr” mövzusunda ikinci tələbə elmi konfransının proqramı: 4-7 oktyabr (Программа второй студенческой научной конференции на тему: “Литературные связи народов СССР”, посвященной 100-летию со дня рождения Джалила Мамедкулизаде): 4-7 октября / S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universiteti. Bakı, 1966.

İbrahimov, M. Böyük satira ustası / Mirzə İbrahimov; redaktor K.Həsənzadə; bədii redaktor Y.Ağayev. Bakı, “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı”, 1966, 94 s.

İsrafilov, H. Ölülər / Hüseyn İsrafilov; Azərbaycan SSR EA Nizami adına Ədəbiyyat

və Dil İnstitutu; redaktor K.D.Məmmədov. Bakı, “Azərbaycan SSR EA nəşriyyatı”, 1966, 169 s.

Kitabın içindəkilər: Giriş; Birinci fəsil. “Ölülər”in ideya-bədii mənbələri və yarandığı ictimai şərait. Pyesin əlyazmaları; “Ölülər”in mövzusu, ideyası və konflikti. Pyesin janrı xüsusiyyətləri; Əsas surətlər; Əsərin kompozisiyası və dili; Pyesin tamaşa tarixindən. “Ölülər” tənqidə.

İsrafilov, H. “Molla Nəsrəddin” karikaturları (Карикатуры журнала “Молла Насреддин”) / Тərtib edən: H.İsrafilov, T.Həsənzadə; redaktor: N.Nağıyev, S. Məmmədzadə. Bakı, 70 s.; mətn paralel olaraq Azərbaycan və rus dillərindədir.

Məmmədli, Q. Molla Nəsrəddin: Cəlil Məmmədquluzadənin həyat və fəaliyyətinin salnaməsi / Qulam Məmmədli; redaktor Ə.Mirəhmədov. Bakı, Azərneşr, 1966, 563 s.

Kitabda Cəlil Məmmədquluzadə haqqında yazılmış və deyilmiş sözlərin, görülmüş tədbirlərin tarixi ardıcılıqla, salnamə şəklində bir araya toplanılması mətbuat, ədəbiyyat və ümumiyyətlə mədəniyyət tariximiz üçün çox əhəmiyyətlidir. Kitabın tərtibində dövrü mətbuatdan, rəsmi dövlət sənədlərindən, şəxsi məktublardan, ayrı-ayrı adamların xatirələrindən, habelə Mirzə Cəlil və jurnalla bilavasitə əlaqədar olan əsərlərdən istifadə edilmişdir; vaxtilə ədiblə görüşən, onunla birlikdə çalışan və müəyyən hadisələrin canlı şahidi, yaxud iştirakçısı olan şəxslərin yazıları da nəzərə alınmışdır.

Mir Cəlil. Cəlil Məmmədquluzadə realizmi haqqında: filoloji fakültənin tələbələri üçün dərs vəsaiti / Mir Cəlil; redaktor F.Hüseynov; Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi, S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universiteti. Bakı, 1966, 69 s.

Kitabın içindəkilər: Azərbaycan ədəbiyyatında realizmin müəyyənəlməsi və inkişafı haqqında; Cəlil Məmmədquluzadə realizmi.

1967

C.Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Ədəbiyyat Muzeyi / redaktor M.İsgəndərzadə. Bakı, 1967.

Cəlil Məmmədquluzadə: məqalələr və xatirələr məcmuəsi / Azərbaycan SSR EA Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu; tərtib edən: A.Zamanov, R.İbrahimova, Ə.İbadoğlu; redaktor A.Zamanov. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1967, 459 s.

Kitabın içindəkilər: I hissə. Məqalələr: Firdun Köçərli. “Usta Zeynal; Əli Nazim. Cəlil Məmmədquluzadə və yaradıcılığı; Rzaqulu Nəcəfov. Cəlil Məmmədquluzadə və Azərbaycan səhnəsi; Seyid Hüseyn. “Ölülər” və onun tənqidləri haqqında bir mütalə; Hacı İbrahim Qasimov. “Ölülər” haqqında; Həbib Cəbiyev. “Ölülər” haqqında dirilərə; Həbibulla Səmədzadə. Böyük realist və inqilabi satirik; Əli Nazim. Böyük jurnalist; Əvəz Sadiq. “Anamın kitabı” Təbriz Dövlət Teatrında; Hüseyn Mehdi. Düşündürən sənətkar; Mikayıl Rəfil. Zülmət içində bir nur; Əli Sultanlı. Cəlil Məmmədquluzadənin dramaturgiyası; Firdun Köçərli. Mübariz ateist; Musa Adilov. Cəlil Məmmədquluzadə söz ustasıdır; Məmməd Məmmədov. Bir satiranın müəllifi haqqında; T.Hacıyev. İnqilabi-satirik üslubda ezop mənaları; Ş.Novruzov. Ədibin ilk mühərrirlik məktəbi; İslam Ağayev. C.Məmmədquluzadənin bir gizli imzası haqqında bəzi tədqiqlər – II hissə. Xatirələr: Ə.Haqverdiyev. Molla Nəsrəddin haqqında xatiratım; Ə.Razi. Unutram; R.Nəcəfov. Mirzə Cəlil Məmmədquluzadə (Molla Nəsrəddin) haqqında xatirələrim; Y.Vəzir. Ədəbi dövrün başçısı; S.Hüseyn. Xatirələrim; H.Məmmədquluzadə. Molla Nəsrəddin haqqında xatirələrim; M.Səfərov. Xatirə; Böyükxanım. Böyük ədiblə görüşüm; Ə.Şəbüstəri. Mirzə haqqında xatirələrim; Ə.Azərivənd. Sadə insan; M.Əliyev. Unudulmaz görüş; M.S.Ordubadi. Böyük ədiblə görüşlərim; Ə.Nəzmi. Qorxu bilməyən ədib; S.Rəhman. Böyük dost; Ə.Şərif. Unudulmaz xatirə; S.Rüstəm. Xatirələr; A.Şaiq. “Molla Nəsrəddin”; M.Səfərov. Məni Mirzə Cəlil böyütmüşdür; M.A.Jukova. Ədibin evində ke-

çirdiyim günlər; Q.Əliyeva. Böyük ədib, böyük mürəbbi; K.Nemanzadə. Atamın dostu; L.Əliyeva. Unudulmaz Mirzə; H.Bağirov. “Qeyrət” mətbəəsinin baniləri; A.Cavanşir. Sadə, müdrik, qayğıkeş insan; Ə.Azəri. Yaşıl bir yarpaq; M.Məmmədquluzadə. O mənə həm atalıq, həm də analıq elədi; Q.Məmmədli. Təvazökarlığın canlı timsalı; M.Nasir. Ədib haqqında xatirələrim.

Cəlil Məmmədquluzadənin naxçıvanlı müasirləri / Müəlliflər kollektivi. Bakı, Azərənəşr, 1967, 91 s.

Kitabın içindəkilər: Hüseyn Cavid; Məmməd Səid Ordubadi; Eynəli bəy Sultanov; Əliqulu Qəmküsar; Məhəmməd Ağa Şahtaxtlı; Məmmədtağı (Sidqi) Cəfərov.

Əhmədov, T. Dostluq və səadət nəğməkarı: (C.Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə) /Teymur Əhmədov; redaktor M.Bayramov; Ermənistan SSR “Bilik” Cəmiyyəti. Yerevan, 1967, 23 s.

Əliyev, Y. Cəlil Məmmədquluzadə / Y.Əliyev; redaktor S.Tarıverdiyev; bədii redaktor M.Quliyev. Bakı, “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı”, 1967, 54 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadənin ateist görüşlərinin ideya mənbələri; Cəlil Məmmədquluzadə dinin mahiyyəti haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin islam dinindəki bayram və mərasimləri ifşa etməsi.

Məmmədquluzadə, H. Mirzə Cəlil haqqında xatirələrim / Həmidə Məmmədquluzadə; tərtib edən A.Zamanov; redaktor Həmid Araslı. Bakı, Azərənəşr, 1967, 211 s.

Məmmədov, M. İdeal qardaşları / Məmməd Məmmədov; redaktor: F.Bayramov; rəssam F.Quliyev. Bakı, Azərənəşr, 1967, 176s.

Kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının fəaliyyəti, Cəlil Məmmədquluzadə ilə Mirzə Ələkbər Sabirin birlikdə işbirliyi haqqında danışılır.

Mollanəsrəddinçilər [İzomaterial] /redaktor N.Nağıyev; rəssam. Nəcəfqulu. Bakı, Azərənəşr, 1967. [12] v. – portr.

1968

Axundov, N. Azərbaycan satira jurnalları (1906-1920-ci illər) /Nazim Axundov; redaktor K.Məmmədov; Azərbaycan SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu. Bakı, “Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı”, 1968, 356 s.

Kitabın içindəkindən: I fəsil. Azərbaycan satira jurnalları (1906-1920-ci illər): “Molla Nəsrəddin”; Satira jurnallarının əsas iştirakçıları və onların Azərbaycan satirik ədəbiyyatının inkişafında mövqeyi, jurnallarda istifadə olunan janrlar: (Cəlil Məmmədquluzadə və “Molla Nəsrəddin” jurnalının fəaliyyəti haqqında); XX əsr Azərbaycan satirik mətbuatının əlaqələri, təsir dairəsi və beynəlxalq aləmdə qiymətləndirilməsi: (“Molla Nəsrəddin” jurnalının fəaliyyəti haqqında).

1969

Ramazanov, F. Cəlil Məmmədquluzadənin etik görüşləri / Fərrux Ramazanov; redaktor Ə.Əhmədova, bədii redaktor V.Tseytin. Bakı, “Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı”, 1969, 66 s.

1970

Anar. Molla Nəsrəddin-66: hekayələr, povestlər və pyes / Anar; redaktor G.Həsənzadə. Bakı, “Gənclik”, 1970, 247 s.

1974

Cəlil Məmmədquluzadə: Həyat və yaradıcılığı / redaktor Kamran Məmmədov; Azərbaycan SSR EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 1974, 316 s.

Kitabın içindəkilər: Əflatun Məmmədov. Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı və ictimai fəaliyyəti; Məmməd Məmmədov. Bədi nəsr; Hüseyin İsrailov. Dramaturgiyası; İslam Ağayev. İnqilaba qədərki dövr; Nadir Vəlixanov.

Sovet dövrü; Kamal Talıbzadə. Ədəbi görüşləri; Fəridun Köçərli. İctimai siyasi və sosialist görüşləri; Yaşar Qarayev. Yaradıcılıq metodu; Əbülfəz İbadoğlu. Tədqiqat tarixi.

1975

Hacıyev, T. Satira dili: “Molla Nəsrəddin”in dili: tədris vəsaiti / Tofiq Hacıyev; redaktor: A.Zamanov, E.Əzizov; Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyi, S.M.Kirov adına ADU. Bakı, ADU, 1975, 176 s.

1976

Ağayev, İ. “Molla Nəsrəddin”in tarixi hünəri / İslam Ağayev; redaktor N.N.Zeynalov; Azərbaycan SSR Bilik Cəmiyyəti. Bakı, “Elm”, 1976, 39 s.

Kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının yaranma tarixi və fəaliyyəti haqqında danışılır.

1979

Əlimirzəyev, X. Problemlər və xarakterlər dramaturgiyası / Xalid Əlimirzəyev; redaktor O.Salamzadə; bədii redaktor F.Əfəndiyev. Bakı, “Yazıçı”, 1979, 355 s.

Kitabda XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən olan C.Məmmədquluzadənin pyesləri geniş tədqiq və təhlil olunur. Müəllif həm C.Məmmədquluzadənin ümumi yaradıcılığına, həm də pyeslərinə həsr olunmuş bütün tədqiqat materiallarını nəzərdən keçirmiş, ədibin dramaturgiyasının dövrün ictimai, siyasi, ədəbi hadisələri ilə vəhdətdə araşdırmışdır.

Əliyev, Y. Böyük yazıçı / Yəhya Əliyev. Bakı, “Gənclik”, 1979, 131 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşünün formalaşmasını şərtləndirən amillər: ictimai mühitin təsiri; Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşünün formalaşmasına təsir edən ideya mənbələri; Cəlil Məmmədquluzadənin ictimai-siyasi görüşləri; Cəlil Məmmədquluzadənin mövcud quruluşa münasibəti; Cəlil Məmmədquluzadə dövlət və

idarəçilik haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin qadın azadlığı uğrunda mübarizəsi; Cəlil Məmmədquluzadə milli-azadlıq hərəkatı haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin ateizmi: Dini ehkamların mahiyyətinin tənqidi; Elm ilə dinin əksliyi haqqında; İslam mərasimlərinin tənqidi; Cəlil Məmmədquluzadənin etik görüşlərinin əsas cəhətləri: Din xadimləri və istismarçı siniflərin əxlaqının tənqidi; Mütərəqqi əxlaqi prinsiplər uğrunda mübarizə; Cəlil Məmmədquluzadə və estetika məsələləri: Cəlil Məmmədquluzadə yazıçının cəmiyyətdə mövqeyi və ədəbiyyatın ictimai rolu haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin bədii yaradıcılıq haqqında fikirləri.

Zamanov, A. Əməl dostları: Akademik Məmməd Arif Dadaşzadənin əziz xatirəsinə itihaf / Abbas Zamanov; redaktor B.Nəbiyev; bədii redaktor H.Abdullayev. Bakı, “Yazıçı”, 1979, 371 s.

Kitabın içindəkindən: Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev: “Molla Nəsrəddin” jurnalında Cəlil Məmmədquluzadə ilə birgə fəaliyyəti haqqında; Əliqulu Qəmküsar: “Molla Nəsrəddin” jurnalında Cəlil Məmmədquluzadə ilə birgə fəaliyyəti haqqında; Əməl dostları: Şaxtaxtlə və Nəmanzadə: məqalədə Cəlil Məmmədquluzadənin “Şərqi-Rus” qəzetindəki fəaliyyəti haqqında da verilmişdir; Şərqi böyük ədibi: Cəlil Məmmədquluzadə haqqında; “Molla Nəsrəddin” və Mollanəsrəddinçilər: Cəlil Məmmədquluzadənin “Molla Nəsrəddin” jurnalındakı fəaliyyəti haqqında; Ömər Faiq Nəmanzadə: C.Məmmədquluzadə ilə birgə “Molla Nəsrəddin” jurnalında fəaliyyəti haqqında. s.193-197, 200); Ömür yoldaşı: Həmidə xanım Məmmədquluzadə haqqında; Dəlilər aləminin faciəsi: M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Akademik Dram Teatrında C.Məmmədquluzadənin “Dəli yığıncağı” tamaşasının səhnəyə qoyulması haqqında; “Ölülər” – ölməzdir: Kirovabad (Gəncə) Akademik Dram Teatrında C.Məmmədquluzadənin “Ölülər” pyesinin səhnəyə qoyulması haqqında; “Ölülər”in ilk tamaşası: 1916-cı il 29 apreldə Bakıda, indiki Musiqili Teatrın səhnəsində tamaşaya qoyulması haqqında.

1980

Mirəhmədov, Ə. Azərbaycan Molla Nəsrəddini / Əziz Mirəhmədov; redaktor H.Qasımsadə. Bakı, “Yazıçı”, 1980, 430 s.

Kitabda Molla Nəsrəddin ləqəbi ilə yazıb yaratmış böyük Azərbaycan ədibi Cəlil Məmmədquluzadənin inqilabdan əvvəlki jurnalistlik fəaliyyəti əks olunmuşdur. Demokratik maarifçilik və mütərəqqi xalqçılıq meyilləri mühitində yetişən C.Məmmədquluzadənin dünya ədəbiyyatına yaradıcı münasibəti, Şərqi müdrik gülüş ustası Nəsrəddin surətinin onun bədii təfəkküründə meydana çıxması və transformasiyası, bolşevizm ideyalarının satirik “Molla Nəsrəddin” jurnalı üçün əhəmiyyəti, mollanəsrəddinçilərin birinci rus inqilabı zamanı və sonra Azərbaycanda gedən ideoloji mübarizələrdə rolu və xidməti məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilmişdir.

1981

Məmmədquluzadə, H. Cəlil Məmmədquluzadə haqqında xatirələrim: / Həmidə Məmmədquluzadə; rus dilindən tərcümə edən, müqəddimə və şərhlərin müəllifi A.Zamanov; redaktor B.Abdullayev. II nəşr. Bakı, “Gənclik”, 1981, 154 s.

1982

Hüseynov, F. Satirik gülüşün qüdrəti / Firidun Hüseynov; bədii redaktor E.Cabbarov. Bakı, “Yazıçı”, 1982, 205 s.

Kitab Cəlil Məmmədquluzadənin həm mütərəqqi rus ədəbiyyatı klassikləri, həm də Azərbaycan satirik poeziyasının məşhur simaları ilə yaradıcılıq əlaqəsindən bəhs edir. Müəllif Cənubi Azərbaycanda “Molla Nəsrəddin” gülüşünə olan dərin maraqdan, Mirzə Cəlil, Sabir, Əli Nəzmi, Əliqulu Qəmküsar, Mirzə Əli Möcüz Şəbüstəri ədəbi irsinin ideya-bədii məziyyətlərindən, sənətkarlıq sirlərindən söhbət açmaqla oxucuda XX əsr Azərbaycan bədii gülüşünün zəngin, orijinal, maraqlı, çeşidli mənzərəsi haqqında təsəvvür yaradır

Paşayev, A. “Molla Nəsrəddin”: dostları, düşmənləri / Ataxan Paşayev; redaktor F.Hüseynov. Bakı, “Gənclik”, 1982, 96 s.

Kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının Şərq xalqlarının oyanmasındakı rolu, onun çar mütləqiyyətinə, burjuaziya-mülkədar zülmünə, Şərq müstəbidlərinə, habelə cəhalət və islam dininin ehkamlarına qarşı apardığı barışmaz mübarizəsi öz əksini tapmışdır.

1983

Hacıyev, T. “Molla Nəsrəddin”in dili və üslubu / Tofiq Hacıyev; rəyçi Q.Xəlilov. Bakı, “Yazıçı”, 1983, 270 s.

Kitabda jurnalda işlədilən üslubu uyğunlaşma, nitqin tipikləşdirilməsi, obrazın ictimai düşüncəsi, köməkçi sözlərin əsas mövqeyi, satiriklərin dolaylı söhbəti məsələləri təhlil edilmişdir.

Məmmədov, Ə. Azərbaycan bədii nəsrinə: (XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlləri) / Əflatun Məmmədov; redaktor K.Talibzadə; Azərbaycan SSR EA Xalqlar Dostluğu Ordenli Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 1983, 185 s.

Kitabın içindəkindən: Ənənəvi nəsr janrlarının təkamülü: (C.Məmmədquluzadənin “Danabaş kəndinin əhvalatları” povesti haqqında); Hekayə və novella satirik-yumoristik nəsrin əsas janrı kimi: (C.Məmmədquluzadənin hekayələri haqqında); Pamflet, parodiya və yumoristik miniatür: (C.Məmmədquluzadənin felyetonları haqqında).

1984

Anar. Sizi deyib gəlmişəm: / Anar. Bakı, 1984, 245 s.

Kitabda yazıçı Anarın müxtəlif illərdə Cəlil Məmmədquluzadəyə həsr etdiyi hekayələr öz əksini tapmışdır.

Məmmədli, Q. Molla Nəsrəddin / Qulam Məmmədli; redaktor Ə.Mirəhmədov. Bakı, “Gənclik”, 1984, 518 s.

Kitab Cəlil Məmmədquluzadənin 1906-cı

ildən Tiflisdə nəşr etdirdiyi məşhur “Molla Nəsrəddin” jurnalının müsəlman Şərqinin siyasi və ictimai həyatında mühüm rol oynamasından bəhs edir. Bu əsər ilk dəfə 1966-cı ildə C.Məmmədquluzadənin 100 və jurnalın 60 illiyi münasibətilə çap edilmişdir.

1985

Ağayev, İ. “Molla Nəsrəddin”in poetikası / İslam Ağayev; redaktor K.Məmmədov; Azərbaycan SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 1985, 164 s.

Kitabın içindəkilər: “Molla Nəsrəddin” jurnalının öyrənilməsi tarixindən; “Molla Nəsrəddin”in ideya-bədii mübarizəsinin əsasları; “Molla Nəsrəddin” publisistika məktəbinin yaranması və təşəkkülü; “Molla Nəsrəddin” publisistikasının janr xüsusiyyətləri; “Molla Nəsrəddin” bədii nəsrinə və onun publisistika ilə əlaqəsi; “Molla Nəsrəddin” şeir məktəbi; “Molla Nəsrəddin” şeir məktəbinin yaranması və təşəkkülü; “Molla Nəsrəddin” şeirinin xüsusiyyətləri; Janr məsələləri; Şəkil məsələləri; Klassik şeir şəkillərindən istifadə; Xalq şeiri şəkillərindən istifadə; Mollanəsrəddinçilərin maarifçi-romantik şeirə təsiri; Mollanəsrəddinçilərin epigon-məhəbbət şeirinə təsiri.

Həbibov, İ. Ədəbi yüksəliş / İsa Həbibov; elmi redaktor K.Məmmədov; Azərbaycan SSR “Bilik” Cəmiyyəti. Bakı, “Bilik” Cəmiyyəti, 1985, 62 s.

Kitabçada Azərbaycan ədəbiyyatının ölməz simalarından hesab edilən Cəlil Məmmədquluzadə, H.Cavid, M.S.Ordubadı, Ə.Qəmküsar, M.T.Sidqi, E.Sultanov və başqalarının maarifçilik və mollanəsrəddinçilik hərəkətlərindəki mövqeləri, onların teatr, mətbuat, yeni ədəbiyyat uğrunda apardıqları ardıcıl mübarizələr müəyyən sistem halında ümumiləşdirilmişdir.

1986

Bayramov, B. Karvan yolu: roman / Bayram Bayramov; redaktor Z.Əsgərova. Bakı, “Yazıçı”, 1986, 797 s.

Romanın əsas süjet xəttini milli iftixarımız olan Cəlil Məmmədquluzadə və onun mənəvi dayağı – həyat yoldaşı Həmidə xanımın birgə həyat və fəaliyyəti təşkil edir. Müəllif bu əsərində keçmiş sosial-tarixi hadisələr fonunda böyük bir xalqın dərd yükünü çiyinlərində çəkən əqidə dostlarının – Mollanəsrəddinçiləri obrazlarının təsvirinə, çar idarə üsulunun tənqidinə də geniş yer verilmişdir.

Həbibov, İ. Cəlil Məmmədquluzadənin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri / İsa Həbibov. Bakı, “Azərbaycan Dövlət Universitetinin Nəşriyyatı”, 1986, 64 s.

Hüseynov, F. “Molla Nəsrəddin” və molla-nəsrəddinçilər / Firudin Hüseynov; rəyçi X.Məmmədov. Bakı, “Yazıçı”, 1986, 278 s.

Kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının ədəbi xətti, burjua mətbuatına qarşı satirik mübarizəsi, satirik mətbuatın genişlənməsinə təsiri dövrün ictimai-siyasi və ədəbi hadisələri ilə sıx bağlı şəkildə tədqiq və təhlil olunur. C.Məmmədquluzadə, M.Ə.Sabir, Ə.Haqverdiyev və b. məşhur molla-nəsrəddinçilərin satira yaradıcılığı haqqında da yığcam məlumat verilir.

“Mollanəsrəddin”çi şairlər: Satirik şeirlər: “Molla Nəsrəddin” jurnalının 80 illik yubileyinə / Tərtib edən: A.Zamanov, K.Əliyev; redaktor və ön sözün müəllifi: A.Zamanov. Bakı, “Yazıçı”, 1986, 512 s.

Şərif, Ə. “Molla Nəsrəddin” necə yarandı? / Əziz Şərif; redaktor V.Rüstəzadə. Bakı, Azərənəşr, 1986, 392 s.

Kitabın içindəkilər: Yazıçının vətəni; Yazıçının ailəsi və uşaqları; Müəllimlər seminariyası; Xalq müəllimi; İlk qələm təcrübələri; Uğurlu başlanğıc; Naxçıvanda mədəni həyatın canlanması; Axtarış illəri; “Şərqi-Rus”; Fırtınalı günlər; Kiçik xülasə; Molla Nəsrəddin.

1987

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə: albom-monoqrafiya / İsa Həbibbəyli; rəyçi-

lər: Ə.Mirəhmədov, A.Zamanov. Bakı, “İşıq”, 1987, 190 s.

Kitabda Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı, rəngarəng və ictimai mündəricəsinə görə dünyəvi əhəmiyyətə malik yaradıcılığı nəinki ədəbi nəsillər, eləcə də geniş oxucu kütləsi üçün ibrətamiz bir nümunədir. Oxuculara təqdim olunan bu foto-albomda ustad ədibin keçdiyi dərin məzmunlu ömür yolu, nadir şəkilləri və ədəbi-tarixi sənədlər vasitəsilə geniş əhatə olunub. Nəşrdə, həmçinin klassik sənətkarın bir yazıçı, müəllim, jurnalist və bütün Şərqi səs salmış “Molla Nəsrəddin” jurnalının naşiri və redaktoru kimi fəaliyyətini əks etdirən zəngin materiallar verilmişdir.

Kitabın içindəkilər: Sizi deyib gəlmişəm; Cəlil Məmmədquluzadənin mühiti, uşaqlıq və təhsil illəri; Cəlil Məmmədquluzadənin məktəbdarlıq illəri və maarifçi müasirləri; Mollanəsrəddinçilərin ağsaqqalı; Ailə adamı; Yaşasın Şura üsuli-idarəsi; Səhnədə və ədəbi tənqiddə; Ölməzlik.

Məmmədov, X. Əkinçidən “Molla Nəsrəddin”ə qədər / Xeyrulla Məmmədov; redaktor Ə.Mirəhmədov. Bakı, “Yazıçı”, 1987, 270 s.

Monoqrafiya Azərbaycan ədəbiyyatının az araşdırılmış mürəkkəb bir mərhələsi – XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlində (1880-1905) maarifçi-realist ədəbi hərəkatın tədqiqinə həsr olunmuşdur. Kitabda milli maarifçilik və onun bədii fikrin dirçəlişinə təsiri, maarifçi realizmin spesifikasiyası, ədəbi növ və janrların inkişaf dinamikası haqqında məlumat verilir və böyük ədib Cəlil Məmmədquluzadə və onun davamçıları arasında varislik əlaqələri verilmişdir.

Şərif, Ə. Tapıntılar / Əziz Şərif; redaktor K.Əliyev; tərt. ed. M.Teymurov. Bakı, “Yazıçı”, 1987, 407 s.

Kitabın içindəkindən: Cəlil Məmmədquluzadə haqqında yeni material: (Cəlil Məmmədquluzadənin Tiflisdə çıxan “Kavkazski raboçi listok” adlı bolşevik qəzetində çıxan “Obezdo-lenniye” (“Binəsiblər”) və “Naputstviye” (“Xeyir-dua”) adlı məqalələri haqqında) [s.13-19]; Cəlil Məmmədquluzadənin tərcümeyi-ha-

lınə aid bəzi yeni sənədlər [s.19-29]; Yenə bir Mollanəsrəddinçi haqqında (Naxçıvanlı şair Əli Babayev) [s.29-34]; Başı bəlalı “Ölülər” haqqında [s.125-137]; N.V.Qoqol və Azərbaycan ədəbiyyatı: (N.V.Qoqolun C.Məmmədquluzadə yaradıcılığına təsiri haqqında) [s.141-146]; Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında humanizm [s.236-257]; Nəsr və satira ustası [s.257-271]; 40 il bundan əvvəl: (“Molla Nəsrəddin” jurnalı haqqında) [s.278-283]; Unudulmaz xatirə: (“Molla Nəsrəddin” jurnalı haqqında) [s.283-285].

1988

Məmmədov, X. “Əkinçi”dən “Molla Nəsrəddin”ədək / Xeyrulla Məmmədov. Bakı, “Yazıçı”, 1988.

Molla Nəsrəddin: 12 cildə: (1906-1931) / cildin redaktor və ön sözün müəllifi Ə.Mirəhmədov; tərtib edən T.Həsənzadə; rəssam F.Səfərov, R.Məmmədov; Azərbaycan SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Cild 1: 1906-1907. Bakı, “Elm”, 1988. 720 s. – (Ədəbi Abidələr).

1990

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə və ədəbi mühit: metodik göstəriş / İsa Həbibbəyli; Akademik Y.H.Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutu. Bakı, “Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Nəşriyyatı”, 1990, 30 s.

Metodiki vəsaitdə: Cəlil Məmmədquluzadə; C.Məmmədquluzadə və ədəbi mühiti; C.Məmmədquluzadənin təvəllüd tarixi, uşaqları və ailə mühiti; C.Məmmədquluzadənin ibtidai təhsil mühiti və ilk müəllimləri; C.Məmmədquluzadənin dünyagörüşünün formalaşmasında Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyasının ədəbi-ictimai mühitinin rolu; Naxçıvan ədəbi-ictimai mühitində C.Məmmədquluzadənin yeri: C.Məmmədquluzadə və maarifçi müasirləri; C.Məmmədquluzadənin ilk əsərlərində ədəbi-ictimai mühitin bədii inikas, prototiplər; “Şərqi-Rus” qəzetinin ədəbi-ictimai mühitinin C.Məmmədquluzadənin yaradı-

cılıq inkişafında rolu; C.Məmmədquluzadə “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbinin əsas yaradıcılarından biri kimi; “Molla Nəsrəddin” jurnalında ədəbi-ictimai mühitin bədii inikas; C.Məmmədquluzadə və mollanəsrəddinçi müasirləri; “Ölülər” və ədəbi-ictimai mühit; C.Məmmədquluzadə və Azərbaycanda demokratik ədəbi hərəkat; Cənubi Azərbaycanda “Molla Nəsrəddin” ədəbi-ictimai mühiti; C.Məmmədquluzadənin bədii əsərlərində ədəbi-ictimai mühitin bədii inikas; Azərbaycanda sovet dövrü ədəbi-ictimai mühitinin formalaşmasında Cəlil Məmmədquluzadənin rolu; Cəlil Məmmədquluzadənin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri; Cəlil Məmmədquluzadənin nəslə bölmələri verilmişdir.

Məmmədov, A. Nəsrin poetikası: (XIX əsrin II yarısı) / Arif Məmmədov; redaktor Ə.M.Mirəhmədov; Azərbaycan SSR EA Nizami adına Xalqlar Dostluğu Ordenli Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 1990, 136 s.

Kitabın içindəkindən: Təhkiyənin strukturu: (Cəlil Məmmədquluzadənin “Danabaş kəndinin əhvalatları” və “Danabaş kəndinin məktəbi” əsərləri haqqında); Təhkiyə prosesində mövqe: (Cəlil Məmmədquluzadənin “Danabaş kəndinin əhvalatları” əsərində obrazların təhlili).

Salamzadə, Q. Kiçik pəncərədən görünən dünya / Qəmər Salamzadə; redaktor T.Nəzərli; bədii redaktor V.Çernojukov. Bakı, Azər nəşr, 1990, 190 s.

Kitabda Azərbaycan şairi Əliqulu Qəmkürsarin həyat və fəaliyyəti əks etdirilir. Ədibin dünyagörüşü və ədəbi baxışları, Cəlil Məmmədquluzadə ilə dostluğu, mütərəqqi “Molla Nəsrəddin” jurnalında çıxışları nəzərdən keçirilir.

1991

Atayev, M. C.Məmmədquluzadə əsərlərinin səhnə taleyi: monoqrafiya / Məmmədşah Atayev; rəyçi T.Yusifbəyli; xüsusi redaktor A.Qəmbərov. Bakı, “İşıq”, 1991, 116 s.

Kitabın içindəkilər: Naxçıvan teatrının yaranmasında və inkişafında Cəlil Məmmədqu-

luzadəninin rolu; “Ölülər”in səhnə təcəssümü; “Danabaş kəndinin məktəbi”; “Kamança”nın sədası; “Anamın kitabı” tamaşasının tarixindən...; “Dəli yığıncağı”nın səhnə taleyi; C.Məmmədquluzadəninin əsərləri SSRİ və Təbriz səhnələrində; C.Məmmədquluzadə teatr və sənət haqqında.

Əlimirzəyev, X. Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi-tənqidi görüşləri / Xalid Əlimirzəyev; rəyçi X.Məmmədov; redaktor N.Əhməd qızı. Bakı, “Yazıçı”, 1991, 184 s.

Kitabda Cəlil Məmmədquluzadənin klassik irs, ədəbiyyatda realizm, xəlqilik, ictimai məzmun, ədəbi dil və s. məsələlər barədə nəzəri görüşləri dövrün ədəbi-estetik fikri ilə əlaqədə ümumiləşdirilir və təhlil olunur.

Həsənzadə, T. Cəlil Məmmədquluzadənin Cənub səfəri və “Molla Nəsrəddin” jurnalının Təbrizdə nəşri / Turan Həsənzadə; redaktor T.Əhmədov; Azərbaycan EA Nizami adına Xalqlar Dostluğu Ordenli Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 1991, 84 s.

Monoqrafiyada böyük demokratın həyat və yaradıcılığının müəyyən dövrü tədqiq olunur. Əsərdə Cənubi Azərbaycan zəhmətkeşinin “Molla Nəsrəddin” jurnalında əksini tapan ağır güzəranına da yer verilmişdir.

1992

Anar. Şəhərin yay günləri: (pyeslər) / Anar; redaktor N.Bayramova; bədii redaktor N.İsmayılova. Bakı, “Yazıçı”, 1992, 368 s.

Kitabın içindəkindən: Sizi deyib gəlmişəm: (iki hissəli pyes): pyes Cəlil Məmmədquluzadənin “Danabaş kəndinin əhvalatları”, “Danabaş kəndinin məktəbi” əsərləri, felyetonları, məqalələri, xatirələri, tərcümeyi-halı, məktubları, habelə Həmidə xanımın xatirələri, Ömər Faiq Nəmanzadənin xatirələri, dövrün başqa sənədləri əsasında yazılmışdır (s. 246-287).

Həbibbəyli, İ. Zamanın dühası: albom-monoqrafiya / İsa Həbibbəyli. Bakı, “İşıq”, 1992, 60 s.

Mətn Azərbaycan, rus, ingilis və fars dillə-

rindədir. Kitab C.Məmmədquluzadənin yaradıcılığından bəhs edir.

Nehrəmli, N. Zülmətdə işıq: roman / Novruz Nehrəmli. Bakı, “Gənclik”, 1992, 183s.

Sənədli romanda böyük satirik Cəlil Məmmədquluzadənin Nehrəmdə və Naxçıvanda yaşadığı dövr təsvir edilmiş, xalqın maariflənməsi uğrunda yazıçının apardığı yorulmaz mübarizə öz bədii ifadəsini tapmışdır.

1993

Bayramov, B. Karvan yolu: roman / Bayram Bayramov; redaktor S.Kazımova. Bakı, Azərneşr, 1993, 432 s.

Kitabda Həmidə xanımın, Cəlil Məmmədquluzadənin həyat və fəaliyyətinin əzəblı, müsibətli dövrü yüksək sənətkarlıqla qələmə alınmışdır. Roman boyu Həmidə xanımın, Mirzə Cəlilin və o dövrdə yaşayıb-yaratmış böyük bir zadəgan-ziyalı nəslinin acılı-iztirablı günləri qabarıq, rəngarəng boyalarla verilmişdir.

Həbibbəyli, İ. Əsrin dühası: fotoalbom (Генийэпохи: фотоальбом) / İsa Həbibbəyli; redaktor S.Quliyev. Bakı, “İşıq”, 1993, 43 s. Mətn Azərbaycan və rus dillərindədir.

1994

Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi irsinin kitabxanalarda təbliği: metodik-bibliografik məktub / M.F.Axundov adına Azərbaycan Dövlət Kitabxanası; tərtib edən O.Rüstəmov; redaktor V.Məhərrəmov. Bakı, 1994, 18s.

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə / İsa Həbibbəyli; redaktor G.Əmrullaqızı. Bakı, “Şərq-Qərb”, 1994, 24 s.

Məmmədquluzadələr C. və H. Məktublar / Cəlil və Həmidə Məmmədquluzadələr; tərtib edən, izah və müqəddimənin müəllifi Ə.Mirəhmədov; xüsusi redaktor İ.Həbibbəyli. Bakı, 1994, 120 s.

1995

Köçərli, F. “Molla Nəsrəddin”çi Ömər Faiq / Firudin Köçərli; redaktor F.Vahidov. Bakı, “Elm”, 1995, 76 s.

Kitabçada XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan demokratik ictimai fikrinin görkəmli nümayəndəsi Ömər Faiqın dünyagörüşü təhlil olunur.

1996

Cəlil Məmmədquluzadənin xatirə fondu: kataloq: Cəlil Məmmədquluzadə – 125 / Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi; tərtib edən: X.B.Bəşirova, S.N.Hüseynova, Ş.C.İsmayılova; redaktor İ.R.İsrafilov. Bakı, “Vətən”, 1996, 80 s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz; Xatirə şeyləri: Cəlil Məmmədquluzadə; Həmidə xanım Məmmədquluzadə; Əhməd bəy Cavanşir; Münəvvər Məmmədquluzadə; Cəlil Məmmədquluzadənin və yaxın qohumlarının əlyazmaları; Münəvvər Məmmədquluzadəyə məxsus müxtəlif sənədlər, yazışmalar və məktublar; Cəlil Məmmədquluzadənin şəxsi kitab və jurnalları; C.Məmmədquluzadə incəsənətdə; C.Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə muzeyə verilmiş hədiyyələr; C.Məmmədquluzadənin 100 illiyi münasibətilə edilmiş çıxışlar; Qəmər Əliyeva tərəfindən muzeyə bağışlanmış hədiyyələr C.Məmmədquluzadəyə məxsus muzeyin fondunda mühafizə olunan və ekspozisiyada nümayiş etdirilən xatirə əşyaları, əlyazmaları, evindən gətirilmiş şəxsi kitab və jurnalları, vaxtı ilə bağışladığı hədiyyələr, yazıçının şəxsiyyətinə və yaradıcılığına həsr edilmiş incəsənət əsərləri təqdim edilən kataloqda cəmlənmişdir.

Molla Nəsrəddin: 10 cildə (1906-1931) / Tərtib edən T.Həsənzadə; cildin redaktoru və ön sözün müəllifi Ə.Mirəhmədov; cildin bədii tərtibat F.Fərəcov; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Cild 1: 1906-1907. Bakı, Azərənəşr, 1996, 712 s.

Azərbaycan mətbuatının qızıl tacı olan “Molla Nəsrəddin” jurnalının kitab şəklində

nəşrinin bu cildinə 1906-1907-ci illərdə çıxmış 88 nömrə daxil edilmişdir.

1997

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri: monoqrafiya / İsa Həbibbəyli; elmi redaktor Ə.Mirəhmədov. Bakı: Azərənəşr, 1997, 682 s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz; Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşünün formalaşmasında ailə və təhsil mühitinin rolu; Maarifçilik hərəkatı: Cəlil Məmmədquluzadə və müasirləri; “Molla Nəsrəddin” ədəbi cəbhəsinin formalaşması və molla nəsrəddinçi ədəbiyyatın təşəkkülü; Cəlil Məmmədquluzadə və Azərbaycanda sovet dövrü ictimai-ədəbi mühiti; Mirzə Cəlil Məmmədquluzadənin nəsil şəcərəsi. Nəticə. Əlavələr: Elmi-ədəbi, publisist materiallar; Məktublar; Şəkillərdə və sənədlərdə yaşayan ömürlər.

1999

Məmməd, T. XX əsr Azərbaycan dramaturgiyasının poetikası / Tahirə Məmməd (Məmmədova); elmi məsləhətçi H.İsrafilov; elmi redaktor Ş.Salmanov. Bakı, “Elm”, 1999, 208 s.

Kitabda üç böyük sənətkar – H.Cavid, C.Məmmədquluzadə və C.Cabbarlı yaradıcılığı əsasında XX əsr Azərbaycan dramaturgiyasının poetikası araşdırılır. Aparılan elmi-tədqiqat işində diqqət mərkəzində belə bir məsələ saxlanılır ki, bədii ədəbiyyat obrazlı təfəkkürün yaradıcılıq məhsuludur və o, sənət meyarları ilə dəyərləndirilməlidir.

2002

Cəfərov, M. Cəlil Məmmədquluzadə / Məmməd Cəfərov; ön sözün müəllifi İ.Həbibbəyli. Bakı, “Çinar-çap”, 2002, 70 s.

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə / İsa Həbibbəyli; redaktor: Dilsuz. Bakı, 2002, 57 s.

Kitabda görkəmli Azərbaycan yazıçısı,

böyük demokrat və ictimai xadim Cəlil Məmmədquluzadənin (1869-1932) həyat və yaradıcılığından, milli müstəqillik və azərbaycançılıq uğrunda apardığı mübarizədən bəhs olunur.

I Beynəlxalq Molla Nəsrəddin Karikatura müsabiqəsi: [Albom] / Tərtib edən S.Səfəri; Almanyanın Azərbaycandakı Səfirliyi; Alman-Azərbaycan Mədəniyyət Birliyi “Kappellhaus”; Azərbaycan Karikaturistləri Birliyi. Bakı, “Adiloğlu MMC”, 2002, 38 s.

Həbibbəyli, İ. Mollanəsrəddinçi karikatura ustası Oskar Şmerlinq / İsa Həbibbəyli; redaktor İman Cəfər. Naxçıvan, 2002, 51 s.

Kitabın içindəkilər: Oskar Şmerlinq; Şəkil dünyası; Tərcümeyi-hal şəkilləri; Dostları, məsləkdaşları; Mirzə Cəlil Məmmədquluzadəyə məktublar; Oskar Şmerlinq və Gürcüstan mövzusu; Mollanəsrəddinçi karikatura; “Yeni fikir” qəzetində Oskar Şmerlinqin karikaturaları; Mollanəsrəddinçi Azərbaycan rəssamları; Şmerlinqin kitab qrafikası; Ehtiram, ənənə //Oscar Shmerling – the master of caricature and fellow of the way of Molla Nasraddin; Avtor der karikaturen Molla Nasraddin, karikaturmeister Oskar Shmerling; Oscar Shmerling, le maitre de la caricature, continuateur de Molla Nasraddin; Мастеркарикатуры Оскар Шмерлинг – Молланасреддиновед.

Molla Nəsrəddin: Azərbaycan ədəbiyyatının klassiki, görkəmli yazıçı, ictimai xadim, Cəlil Hüseyn oğlu Məmmədquluzadənin böyük şah əsəri: Təqvim 2002. Bakı, “Qismət NP”, 2002, 25 s.

Təqvimdə “Molla Nəsrəddin” jurnalına çəkilmiş illüstrasiyalardan istifadə olunub.

Molla Nəsrəddin: 10 cildə: (1906-1931) / Transliterasiya və tərtib edən T.Həsənzadə; redaktor Ə.Mirəhmədov; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Cild 2: 1908-1909. Bakı, Azər nəşr, 2002, 720 s.

Azərbaycan mətbuatının qızıl tacı olan “Molla Nəsrəddin” jurnalının kitab şəklində nəşrinin bu cildinə 1908-1909-cu illərdə çıxmış 75 nömrə daxil edilmişdir.

2003

Məmmədov, A. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında azərbaycançılıq / Allahverdi Məmmədov; elmi redaktor İsa Həbibbəyli; redaktor: Cahangir Məmmədli; rəyçilər: A.Bayramoğlu, Ş.Köprülü. – Bakı, “Elm”, 2003, 190 s.

Kitabın içindəkilər: N.Cəfərov. Azərbaycançılıq – Mirzə Cəlil yaradıcılığının əsası kimi. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığının əsas ideya-bədii istiqamətləri; Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşü və yaradıcılığında azərbaycançılıq ideologiyasını şərtləndirən amillər; Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığında azərbaycançılıq ideologiyası.

2004

Əzimli, Ə. Cəlil Məmmədquluzadə nəsrində təhkiyə poetikası / Əbülfəz Əzimli. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2004, 72 s.

Kəngərli, S. Naxçıvanda Cəlil Məmmədquluzadə muzeyləri / Sübhü Kəngərli. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2004, 159 s.

Məmmədov, A. Cəlil Məmmədquluzadə və təbabət / Adil Məmmədov; rəyçi İ.Həbibbəyli. Bakı, “Elm”, 2004, 168 s.

Cəlil Məmmədquluzadənin əsərlərində aşkar edilən Səhiyyə təşkili, sanitariya maarifi, kadr problemləri, tibb təhsili və s. xəstəliklərə, ara həkimləri və elmi təbabətin müxtəlif sahələrinə aid materiallar təhlil olunur.

2005

Əliyev, A. Mirzə Cəlil və Azərbaycan mətbuatı / Azər Əliyev; redaktor M.Teymurov; rəyçi İ.Həbibbəyli. Bakı, “Elm”, 2005, 278 s.

Kitabda görkəmli publisist, böyük dramaturq və nasir C.Məmmədquluzadənin Azərbaycan mətbuatındakı rolu, onun ədəbi-estetik xətti, satirik mətbuatın inkişafında rolu, dövrün ictimai-siyasi və ədəbi hadisələri fonunda təhlil olunur.

Əzimli, Ə. Cəlil Məmmədquluzadə nəsrində təhkiyə poetikası: elmi-metodik vəsait / Əbülfəz Əzimli; redaktor Y.İ.Axundlu; Azərbaycan Respublikası Təhsil Problemləri İnstitutu, Naxçıvan Dövlət Universiteti. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2005, 72 s.

Kitabın içindəkilər: Məzhəkə realizmi və Mirzə Cəlil yaradıcılığında onun bədii poetika qanunu: Mirzə Cəlilin mühitinə və obrazlarına yanlış münasibət; Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığı milli ədəbiyyatda yeni poetika sistemi kimi...; Tənqidi realizmin ümumdünya ədəbi mövqeyi və Mirzə Cəlil realizmi; Tənqidi realizmdə nəsr drammatizminin təbiəti: Təhkiyənin və xarakterlərin drammatizmi; Cəlil Məmmədquluzadə nəsrində bədii psixologiya: etirazın psixologizmi...; Üslubi komizm: nəsrin komediyası...; İztirablar komediyası...; Təhkiyə poetikasında üslubi çevirmələr.

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə: bibliografiya / İsa Həbibbəyli; elmi redaktor İ.Cəfərli; redaktor V.Məmmədov; rəyçi Y.Axundlu. Bakı, “Elm”, 2005, 160 s.

Kitabda görkəmli Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin (1869- 1932) bədii-publisist əsərlərinin və kitablarının, həmçinin ədibin haqqında yazılmış irihəcmli əsərlərin bibliografiyası verilmişdir. Kitabın içindəkilər: Böyük demokrat yazıçı C.Məmmədquluzadə (1869-1932); C.Məmmədquluzadənin əsərlərinin bibliografiyası; C.Məmmədquluzadənin çap olunmuş kitabları; AMEA-nın həqiqi üzvü İ.Həbibbəylinin elmi əsərlərinin bibliografiyası.

İman, C. “Molla Nəsrəddin”də jurnalistika sənətkarlığı məsələləri: metodik vəsait / İman Cəfər; rəyçi İ.Həbibbəyli; Naxçıvan Dövlət Universiteti. Naxçıvan, NDU, “Qeyrət”, 2005, 65 s.

“Molla Nəsrəddin”: 10 cildə (1906-1931) / 1909-cu ilin saylarının transliterasiya edən və çapa hazırlayan T.Həsənzadə; 1910-cu ilin saylarının transliterasiya edən və çapa hazırlayan E.Qasımoğlu; ön sözün müəllifi İ.Həbibbəyli; redaktor T.Kərimli; nəşir Q.İs-

mayıloğlu . Cild 3: (№23-52) – 1910-cu illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2005, 700 s.

2006

Ağayev, İ. Tarixi yaddaşımızın böyük yadigarı: “Molla Nəsrəddin” satira jurnalının 100 illiyi / İslam Ağayev; redaktor B.Nəbiyev. Bakı, “Elm”, 2006, 56 s.

Əzimli, Ə. Sokrat daymonizmi və Mirzə Cəlil realizmi: “Cəlil Məmmədquluzadə və ümumdünya ədəbiyyatı qanunları” silsiləsindən / Əbülfəz Əzimli; elmi redaktor M.Hacıyeva. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2006, 94 s.

Kitabda Daymonizmin antik Şərq qaynağından, Sokrat daymonizmi ilə Mirzə Cəlil yaradıcılığının bağlılığından bəhs edilir və daymonizm fəlsəfəsinin antik Şərqdən – Şumer türklərindən gəlməsindən, sonralar Zərdüştdə yeni stildə davam etməsindən, habelə “Qurani-Kərimlə” yeni Eranın başlanmasından söz açılır. Tədqiqatçı, Sokrat daymonizmi ilə Mirzə Cəlil realizminin tipoloji qovuşağını şərh edir və realizmin ümumbəşəri mahiyyətinə yeni poetika kontekstindən yanaşır.

Nəzmi, Ə. Keçmiş günlər (xatirələr) / Əli Nəzmi; transl. edib çapa hazırlayan, ön söz, lüğət, izahların müəllifi E.Qasımoğlu; redaktor X.Məmmədov; rəyçi: İ.Ağayev, A.Bayramoğlu; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Adiloğlu”, 2006, 166 s.

Kitab “Molla Nəsrəddin” jurnalının 100 illik yubileyinə həsr olunmuşdur.

“Molla Nəsrəddin”, 1921: [topluluq] / Transliterasiya edən və çapa hazırlayan E.Qasımoğlu; ön sözün müəllifi T.Aydınoğlu; redaktor M.Nazımoğlu; Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası, Söz Azadlığının Müdafiə Fondu. Bakı, “Adiloğlu”, 2006. 66 s.

Sultan, M. Mollanəsrəddinçilər “Yeni Yol”da / Mehriban Sultan; rəyçi İ.Həbibbəyli; Naxçıvan Dövlət Universiteti. Naxçıvan, NDU, “Qeyrət”, 2006, 224 s.

2007

Haqverdiyev, Ə. “Molla Nəsrəddin” jurnalında səyahətnamələr / Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, S.Mümtaz, Q.Şərifov; tərtib, transliterasiya edən və ön sözün müəllifi D.Məmmədova; redaktor Ə.Saraçlı. Bakı, “Elm”, 2007, 72, s.

Quliyev, M. Molla Nəsrəddin – 100: müasir lətifələr / Mehrəli Quliyev; ön söz əvəzi T.Bünyatov. Bakı, “Araz”, 2007, 149 s.

Üzeyir bəy Hacıbəyov və “Molla Nəsrəddin”/ Tərtib edən: T.Aydınoglu, S.Qarabağlı; redaktor M.Nazımoğlu; Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası; Söz Azadlığı Müdafiə Fondu. Bakı, “Adıloğlu”, 2007, 88 s.

Üzeyir bəy Hacıbəyov və “Molla Nəsrəddin” kitabçasına tədqiqat və şərh materialları, Ü.Hacıbəyovun müxtəlif illərdə “Molla Nəsrəddin”də işıq üzü görmüş 7 felyetonu daxil edilmişdir.

2008

Ağayev, İ. Ədəbiyyat, mətbuat və publisistika problemləri: (seçilmiş məqalələr) / İslam Ağayev; elmi redaktor A.Rüstəmli; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 2008, 504 s.

Kitabın içindəkindən: Cəlil Məmmədquluzadənin publisistikası; “Molla Nəsrəddin” jurnalının yaranması və ədəbi-ictimai mübarizəsi; “Molla Nəsrəddin” publisistikasının janr xüsusiyyətləri; “Molla Nəsrəddin”in bədii nəsrinə və onun publisistika ilə əlaqəsi; “Molla Nəsrəddin” jurnalında şeir; “Molla Nəsrəddin” satirik şeirinin janr xüsusiyyətləri; “Molla Nəsrəddin”də satirik qrafika; “Molla Nəsrəddin” jurnalının mətnləri ilə rəsmlərinin əlaqəsi; “Molla Nəsrəddin” jurnalı və 1905-1907-ci illər inqilabı dövrünün satirik rus mətbuatı; “Molla Nəsrəddin” tarixən və bu gün.

Babayev, B. Azərbaycan realist nəsrində satira: [monoqrafiya] / Baba Babayev; elmi

redaktor A.Bayramoğlu; rəyçilər Ş.Vəliyev, D.Məmmədova; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Elm”, 2008, 323 s.

Monoqrafiyada Azərbaycan realist nəsrində satiranın təşəkkülü, inkişaf mərhələləri və problemləri (1920-ci ilə qədər) tədqiq edilmişdir. Müəllif Azərbaycan klassik ədəbiyyatında 1920-ci ilə qədər yazıb-yaratmış M.F.Axundov, N.Nərimanov, C.Məmmədquluzadə və b. yazıçıların satirik əsərlərində sənətkarlıq məsələlərindən bəhs edir.

Cəlil Məmmədquluzadə ensiklopediyası / Anar və redaksiya heyəti: Bakı, “Şərq-Qərb”, 2008, 320 s.

Hacızadə, B. Azərbaycanda karikatürünün inkişafı / Bayram Hacızadə; (Azərbaycan Karikaturaçı Rəssamlar Birliyi). Bakı, “Səda”, 2008, 320 s.

Kitabın içindəkindən: “Molla Nəsrəddin” bədii məktəbi; “Molla Nəsrəddin” məktəbinin İran və Cənubi Azərbaycan satirik mətbuatının inkişafında rolu; “Molla Nəsrəddin” jurnalının rəssamları; “Molla Nəsrəddin” satirik jurnalı Təbrizdə (1921); “Molla Nəsrəddin” jurnalının sovet dövrü (1922–1931); “Molla Nəsrəddin” satirik jurnalının Tatar və Orta Asiya xalqlarının satirik mətbuatının inkişafına təsiri; “Molla Nəsrəddin” satirik jurnalının gənc rəssamları.

“Molla Nəsrəddin”: 8 cildə (1906-1931) / 1911-ci ilin transliterasiya edən və çapa hazırlayan Ə.Hüseynov; 1912-1913-cü ilin transliterasiya edən və çapa hazırlayan T.Həsənzadə; redaktor: B.Nəbiyev, T.Kərimli; nəşir Q.İsmayıloğlu; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Cild 4: 1911-1914-cü illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2008, 882 s.

“Molla Nəsrəddin” jurnalının tədqiqi: bibliografik göstərici / AMEA, Mərkəzi Elmi Kitabxana; tərtib edən, ön söz və elmi redaktor: A.İ.Əliyeva Kəngərli; Z.Y.Naibova; elmi məsləhətçi İ.Ə.Həbibbəyli. Bakı, 2008, 188 s.

2009

Cəfərov, M. İnsanlar və talelər / Məmməd Cəfər Cəfərov; tərtib edən, çapa hazırlayan və müqəddimə müəllifi İsa Həbibbəyli; redaktor V.Məmmədov. Bakı, “Əcəmi”, 2009, 376 s.

Kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin görkəmli Azərbaycan yazıçısı və ictimai xadim “Cəlil Məmmədquluzadənin anadan olmasının 140 illiyi haqqında” 6 fevral 2009-cu il tarixli Sərəncamı ilə çap olunmuşdur. Kinodram janrında yazılmış əsərdə görkəmli yazıçı və böyük demokrat Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı və yaradıcılıq yolundan, uğrunda mübarizə apardığı ideallardan, ədibin mühitindən və müasirləri ilə münasibətlərindən bəhs edilmişdir.

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə: tanıtma kitabı / İsa Həbibbəyli; elmi redaktor İ.Cəfərli. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2009, 170s. – Azərbaycan, ingilis, fransız və rus dillərində.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadə; Jalil Mammadguluzadə (The book of introduction); Djilil Mammedgoulouzade (Lives de presentation); Джалил Мамедкулизаде (Книга ознакомления).

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə mühiti və müasirləri: (təkmilləşdirilmiş ikinci nəşri) / İsa Həbibbəyli; elmi redaktor Y.Axundlu. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2009, 424 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşünün formalaşmasında ailə və təhsil mühitinin rolu: İctimai-mədəni mühiti (60-70-ci illər); Ailə mühiti və onun əhatəsi; Cəlil Məmmədquluzadənin ibtidai təhsil mühiti və kiçik müasirləri: Mollaxana mühiti; İbtidai təhsil mühiti; Cəlil Məmmədquluzadənin kiçik müasirləri; Cəlil Məmmədquluzadənin ideya-mənəvi inkişafında Zaqafqaziya (Qori) Müəllimlər Seminariyasının rolu: Qori seminariyası ictimai-maarifçi mühitinin əsas istiqamətləri; Seminariyanın ictimai-ideoloji mühitinin vəziyyəti; Cəlil Məmmədquluzadə və seminariyanın maarifçi-pedaqoji mühiti; Ədəbi-mədəni mühitin təsiri; Cəlil Məmmədquluzadənin seminariya müasirləri. Maarifçi-

lik hərəkatı: Cəlil Məmmədquluzadə və müasirləri. Cəlil Məmmədquluzadə və maarifçilik hərəkatı: İlk maarifçilik mühiti; Maarifçilik hərəkatı və maarifçi müasirləri; Maarifpərvər hüquqçu müasirlərinin əhatəsində; Cəlil Məmmədquluzadə və Naxçıvan teatrı; Maarifçi ədəbiyyat və mətbuat; Maarifçi mühit və ədəbiyyat; Cəlil Məmmədquluzadə; Eynəli bəy Sultanov; Məhəmməd Tağı Sidqi; Hacıağa Fəqir Ordubadi; Mirzə Cəlil Şürbi (Mirzəyev); Məhəmmədəğa Şahtaxtı; Mətbuat dünyasına çıxış. “Molla Nəsrəddin” ədəbi cəbhəsinin formalaşması və Mollanəsrəddinçi ədəbiyyatın təşəkkülü: C.Məmmədquluzadə və “Molla Nəsrəddin” ədəbi cəbhəsinin formalaşdırılması məsələləri; “Molla Nəsrəddin” və füyuzatçılar; Əli bəy Hüseynzadə. Cənubi Azərbaycanda “Molla Nəsrəddin” mühiti və mollanəsrəddinçilər: Cəlil Məmmədquluzadənin cənublu müasirləri; Azərbaycan ədəbiyyatının “Molla Nəsrəddin” dövrü. Cəlil Məmmədquluzadə və Azərbaycanda sovet dövrü ictimai-ədəbi mühiti: Cəlil Məmmədquluzadənin sovet dövrü Azərbaycan ictimai-ədəbi mühitindəki fəaliyyətinin mərhələləri: Ümid və inam dövrü (1921-1923-cü illər); Şübhə və sarsıntı mərhələsi (1929-1931-ci illər). Gerçəkliyin mollanəsrəddinçi dərkisi: Yeni dövr mollanəsrəddinçiləri; Keçmiş mollanəsrəddinçilərin iştirakı; Yeni ədəbi qüvvələr. Cəlil Məmmədquluzadənin bədii yaradıcılığının son dövrü.

Məmmədli, Q. Molla Nəsrəddin: salnamə / Qulam Məmmədli; tərtib edən və ön sözün müəllifi İ.Həbibbəyli; redaktor İ.Hacıyev. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2009, 518 s. Kitabda görkəmli yazıçı və böyük demokrat Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı və çoxcəhətli fəaliyyətinin əsas tarixləri öz əksini tapmışdır.

“Molla Nəsrəddin”: 8 cildə (1906-1931) / AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu; transliterasiya edən və çapa hazırlayan: E.Qasımov, Ə.Hüseynov; redaktor: B.Nəbiyev, T.Kərimli; nəşir. Q.İsmayıloğlu. – Cild 5: 1917, 1921-1924-cü illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2009, 892 s.

“Molla Nəsrəddin” jurnalının kitab şəklində

də nəşrinin bu cildinə Tiflisdə nəşr olunan 1917-ci ilin nömrələri, Təbrizdə nəşr olunan 1921-ci ilin nömrələri və Bakıda nəşr olunan 1922-1924-cü ilin nömrələri daxil edilmişdir.

“Molla Nəsrəddin” jurnalının nəşri tarixindən / Nəşrə hazırlayan və redaktor A.Ə.Paşayev; Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv İdarəsi. Bakı, “Çaşıoğlu”, 2009, 354 s.

“Molla Nəsrəddin” jurnalı təkcə Güney Qafqazda və Rusiyada deyil, Yaxın və Orta Şərqi ölkələrində də geniş yayılmış, böyük şöhrət qazanmışdır. Nəşrinin ilk günlərindən cəsarətli tənqidinə görə “Molla Nəsrəddin” jurnalı dəfələrlə bağlanır, onun ayrı-ayrı nömrələri müsadirə olunur, redaktorları məhkəmə məsuliyyətinə cəlb olunaraq cəzalandırılırdı. Bu kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının nəşrinə aid sənədlər; Sənədlərin əslləri; Jurnalın təqibinə səbəb olmuş karikaturalar öz əksini tapmışdır.

Şərif, Ə. “Molla Nəsrəddin” necə yarandı / Əziz Şərif; tərtib edən və müqəddimə müəllifi İ.Həbibbəyli. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2009, 382 s.

Kitabın içindəkilər: “Molla Nəsrəddin” necə yarandı monoqrafiyasında Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı və yaradıcılığının birinci dövründən (1869-1906) bəhs olunur: Yazıçının vətəni; Yazıçının ailəsi və uşaqları; Müəllimlər seminariyası; Xalq müəllimi; İlk qələm təcrübələri; Uğurlu başlanğıc; Naxçıvanda mədəni həyatın canlanması; Axtarış illəri; “Şərqi-Rus”; Fırtınalı günlər; Molla Nəsrəddin.

2010

Cəlil Məmmədquluzadə: taleyi və sənəti: (məqalələr) / Tərtib edən İsa Həbibbəyli; elmi redaktor İman Cəfərli. Bakı, “Elm”, 2010, 196 s.

Kitabın içindəkilər: İ.Həbibbəyli. Cəlil Məmmədquluzadənin ədəbi taleyi: zaman və gerçəklik; H.Həşimli. Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev Cəlil Məmmədquluzadə və “Molla Nəsrəddin” haqqında; Y.Hüseynov.

Cəlil Məmmədquluzadənin dünyagörüşü; L.Əsgərzadə. Hüseyn Cavid və Mirzə Cəlil: dünyagörüşündəki fərqliliklər və yaradıcılıqlarındakı oxşarlıqlar; İ.Cəfərov. Mirzə Cəlil və Sədi Şirazi sənəti Şərqi və bəşəri-qlobal problemləri ilə; R.Qasimov. Cəlil Məmmədquluzadənin “Anamın kitabı” əsəri haqqında; G.Əliyeva. Mollanəsrəddinşünaslığın nəzəri problemləri; F.Kazımova. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında Füzuli ənənələri; M.Sultan. Cəlil Məmmədquluzadənin “Yeni yol” qəzetindəki redaktorluq fəaliyyəti; E.Yurdoğlu (Məmmədov). Huşyar dostlar: Eynəli bəy Sultanov və Cəlil Məmmədquluzadə; X.Məmmədova. “Molla Nəsrəddin” müasir Amerika elmi-ədəbi mənbələrində; K.Camalov. Cəlil Məmmədquluzadənin pedaqoji fəaliyyəti və maarifçilik ideyaları; Ə.Qəhrəmanov. Cəlil Məmmədquluzadənin əsərləri Naxçıvan Teatrının səhnəsində; Ə.Qasimov. Cəlil Məmmədquluzadə və Naxçıvan teatrları; Ü.Həmzəyeva. Cəlil Məmmədquluzadənin bədii obrazı təsviri sənətin güzgüsündə; F.Yunisov. Müstəqillik illərində Cəlil Məmmədquluzadə irsinin tədqiqi məsələləri; N.Sadiqzadə. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığı yeni təfəkkür işığında; Z.İsmayıl. Cəlil Məmmədquluzadənin yaradıcılığında dialektizmlərdən istifadə; A.Orucova. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı janrlarından yaradıcı istifadə; S.Həsənova. Mirzə Cəlil “Şərqi-Rus”da.

Əlimirzəyev, X. Dahi sənətkar böyük vətəndaş / Xalid Əlimirzəyev; redaktor: T.Mütəllibov, F.Davud qızı; rəyçilər: Abdulla Abasov, Tofiq Hüseynoğlu, Zahirə Salmanova. Bakı, “Elm və təhsil”, 2010, 683 s.

Kitab Cəlil Məmmədquluzadənin həyatı, dövrü, mühiti, ədəbi-ictimai, publisistik fəaliyyətinin geniş və hərtərəfli tədqiqatına həsr olunmuşdur. Müəllif təhlil prosesində bugünkü müstəqillik dövrünün tələblərinə, xüsusilə sənətdə tarixilik və müasirlik anlayışına və tənqidi realizm ədəbi cərəyanının nəzəri-estetik prinsiplərinə əsaslanmışdır. Monoqrafiyada Cəlil Məmmədquluzadənin zəngin ədəbi irsi təkcə ideyasına, ictimai məzmun və mündəricəsinə görə deyil, həm də orijinal təsvir üslu-

buna və sənətkarlıq xüsusiyyətlərinə görə yüksək qiymətləndirilmiş, mükəmməl izah və təhlil edilmişdir.

Əliyeva, M. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında xalq məişəti: stenoqrafik tədqiqat / Mehparə Əliyeva; elmi redaktor T.Ə.Bünyadov; AMEA, Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu. Bakı, 2010, 174 s.

Həbibbəyli, İ. Cəlil Məmmədquluzadə / İsa Həbibbəyli. Urmiya (İran), 2010, 46 s. Əski əlifba ilə Azərbaycan dilində.

“Molla Nəsrəddin”: 8 cildə (1906-1931) / AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu; transliterasiya edən və çapa hazırlayan: Ə.Hüseynov, T.Həsənzadə; redaktor: B.Nəbiyev, T.Kərimli; nəşir Q.İsmayıloğlu. Cild 6: 1925-1926-cı illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2010, 892 s.

“Molla Nəsrəddin”: 8 cildə (1906-1931) / AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu; transliterasiya edən və çapa hazırlayan: Ə.Hüseynov, T.Həsənzadə; redaktor: B.Nəbiyev, T.Kərimli; nəşir Q.İsmayıloğlu. Cild 7: 1927-1928-ci illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2010, 834 s.

“Molla Nəsrəddin”: 8 cildə (1906-1931) / AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu; transliterasiya edən və çapa hazırlayan: T.Həsənzadə, E.Qasımova; redaktor: B.Nəbiyev, T.Kərimli; nəşir Q.İsmayıloğlu. Cild 8: 1929-1931-ci illər. Bakı, “Çinar-Çap”, 2010, 690 s.

Paşayev, A. “Molla Nəsrəddin”: dostları, düşmənləri / Ataxan Paşayev. Bakı, “Çaşıoğlu”, 2010, 146 s.

Kitabda “Molla Nəsrəddin” jurnalının Şərq xalqlarının oyanmasındakı rolu, onun çar mütləqiyyətinə, burjuaziya-mülkədar zülmünə, Şərq müstəhidlərinə, habelə cəhəlat və İslam dininin ehkamlarına qarşı apardığı barışmaz mübarizəsi öz əksini tapmışdır. Eyni zamanda əsərdə bu mübarizədə jurnalın qarşılaşdığı çətinliklər, onun dostları və düşmənləri

haqqında da ətraflı söhbət açılır.

2011

Əliyeva, A. Cəlil Məmmədquluzadə (Molla Nəsrəddin) arxivinin təsviri / Afaq Əliyeva; redaktor M.Adilov; AMEA, M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu. Bakı, “Nurlan”, 2011, 327 s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz; Tərcümeyi-halı və xatirələri; Dram əsərləri; Nəsr əsərləri; Fel-yeton və məqalələri; Qeyd kitabçaları; Məktub və təliqələr: Cəlil Məmmədquluzadənin ailə üzvlərinə yazdığı məktublar; Cəlil Məmmədquluzadənin müxtəlif şəxslərə yazdığı məktublar; Cəlil Məmmədquluzadəyə yazılmış məktub və təliqələr; “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasının müxtəlif şəxslərə yazdığı məktub və təliqələr; “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasına yazılmış məktub və təliqələr; Həmidə Məmmədquluzadənin ailə üzvlərinə yazdığı məktublar; Həmidə Məmmədquluzadənin digər şəxslərə yazdığı məktub və təliqələr; Həmidə Məmmədquluzadəyə yazılmış məktub və təliqələr; Uşaqlarına yazılmış məktublar; Digər məktub və təliqələr. Sənədlər: Cəlil Məmmədquluzadəyə aid sənədlər; Həmidə Məmmədquluzadəyə aid sənədlər; Uşaqlarına aid sənədlər; Digər sənədlər. “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasının kontor kitabçaları və qovluqları. “Molla Nəsrəddin” jurnalı redaksiyasına yazdığı məqalələr. Başqalarının yazdığı tərcümeyi-hal və xatirələr. Tərcümələr. Digər materiallar. Fotoşəkillər. Qəzet və jurnallar. Müxtəlif çap kitabları.

Əliyeva, A. Cəlil Məmmədquluzadə əsərlərinin mənbələr üzrə müqayisəli bibliografiyası / A.Əliyeva; redaktor E.Qasımova; AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu. Bakı, “Elm və təhsil”, 2011, 108 s.

Bibliografiyada Cəlil Məmmədquluzadənin iştirak etdiyi mətbuat orqanlarının şərti adları, sağlığında çap olunmuş kitabları, felyetonları, memuarları və s. əsərlərinin göstəricisi əks olunmuşdur.

Qasımova, E. İmzalar “Molla Nəsrəddin” (1906-1921) / Elmira Qasımova; redaktor A.Salmansoy; rəyçilər: A.Bayramoğlu; N.Qafqazlı. Bakı, “Elm”, 2011, 60 s.

Kitab “Molla Nəsrəddin” jurnalındakı gizli imzaların tədqiqi sahəsində ilk təşəbbüsdür və XX əsrin əvvəlləri tarixi ədəbi prosesin müəyyən məqamlarını üzə çıxarır.

Məmmədova, Y. Yaşadanlar / Yeganə Məmmədova; redaktor M.Qasımlı; elmi məsləhətçi: Z.Aslanova, F.Hümbətova. Bakı, “Uğur”, 2011, 39 s.

Kitabın içindəkilər: Heydər Əliyev və mədəniyyətimiz; Qoca Şərqi güzgüsü – Mirzə Cəlil; Həmidə Məmmədquluzadənin “Mirzə Cəlil haqqında xatirələrim” əsərində Mirzə Cəlil obrazı; Xalq üçün yaşanan ömürlərin görünən və görünməyən tərəfləri; Abdulla Şaiq və onun ədəbi çevrəsi: (A.Şaiq və C.Məmmədquluzadə arasında 1911-1915-ci illəri əhatə edən məktublaşmalar); Milli mətbuatımızın cəfəkeş təməldaşlarından biri – Ömər Faiq Nemanzadə: (Mirzə Cəlil ilə “Şərqi-Rus” qəzetinin redaksiyasında fəaliyyəti); “Molla Nəsrəddin” düşündürür; “Ölülər” əsərinin səhnə salnaməsi; Mirzə Cəlil – “Molla Nəsrəddin” folklorizmi.

Rza, R. Sabir sağ olaydı: Molla Nəsrəddin – dünən, bu gün / Rəsul Rza, Anar; üz qabığını hazırlayan S.Hüseynzadə; ön söz əvəzi R.Hüseynov. Bakı, “Nurlan”, 2011, 519s.

Tağıyeva, X. Cəlil Məmmədquluzadənin dram əsərlərində monoloq və dialoqlar: monoqrafiya / Xəyalə Tağıyeva; rəyçi T.M.Mütəllimov. Bakı, “Şirvanəşr”, 2011, 64 s.

Monoqrafiyada Cəlil Məmmədquluzadənin dram əsərlərindəki monoloq və dialoqların dramaturji funksiyası, məzmun yükü və daxili dinamikası şərh edilmişdir.

2012

Əliyeva, A. Cəlil Məmmədquluzadə irsinin nəşri məsələləri / Afaq Əliyeva; redaktor M.Adilov; rəyçilər: T.Məmməd, C.Qasımov,

S.Əhmədov; AMEA, M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu. Bakı, “Elm və təhsil”, 2012, 172 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadə irsinin nəşri çətinlikləri və nəşri qaynaqları; C.Məmmədquluzadə irsinin nəşri çətinlikləri; C.Məmmədquluzadə əsərlərinin nəşri qaynaqları; C.Məmmədquluzadə əsərlərinin əlyazmaları; C.Məmmədquluzadə əsərlərinin müəllif nəşrləri; C.Məmmədquluzadənin mətbuatda açıq imza ilə dərc etdirdiyi əsərlər; C.Məmmədquluzadənin naməlum əsərlərinin müəyyən edilməsi üsulları. Cəlil Məmmədquluzadə irsinin nəşri sonrakı mərhələlərdə: 1932-1965-ci illərin nəşrləri; 1965-1990-cı illərin nəşrləri; 1990-2010-cu illərin nəşrləri.

Cavanşir, H. Xatirələrim / Həmidə xanım Cavanşir; ruscadan çevirəni və nəşrə hazırlayan M.Vəzir; dil redaktor, qeydlər və aydınlatmaların müəllifi Ə.Tahirzadə. Bakı, “Apostroff”, 2012, 399 s.

Kitabda müəllif atası Əhməd bəy Cavanşir, həyat yoldaşı Mirzə Cəlil Məmmədquluzadə, “Molla Nəsrəddin” dərgisi, Qafqaz-İslam Ordusunun Şuşaya gəlişi, Cümhuriyyət dönməndə Qarabağın vəziyyəti haqqında geniş bilgi verilir. Həmidə Xanım sovet rejiminin 1920-ci ildə Gəncə qiyamını yatırarkən törətdiyi qətləmə nəticəsində necə məşəqqətlə Təbrizə köç etmələrini, “Molla Nəsrəddin”in Təbrizdə nəşrini, Bakıya döndükdən sonra ailənin ağır durumunu, “Molla Nəsrəddin”in sovet Bakısında nəşrini və başqa hadisələri cəlbedici bir dillə təsvir edir.

Qasımlı, R. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında “kiçik” adam obrazlarının ictimai-bədii funksiyası: [monoqrafiya] / Ramiz Qasımlı; elmi redaktor Ə.A.Quliyev; AMEA, Naxçıvan Bölməsi, İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Ədəbiyyatşünaslıq Şöbəsi. Bakı, “Elm və təhsil”, 2012, 215 s.

Kitabın içindəkilər: Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında “kiçik” adam problemi: Klassik Azərbaycan ədəbiyyatında “kiçik” adam ənənəsi; Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında “kiçik” adam probleminin qoyuluşu.

Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında “kiçik” adam probleminin sosial mahiyəti: Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında “kiçik” adam obrazlarında şəxsiyyət məsələsi. Cəlil Məmmədquluzadənin “kiçik” adam obrazlarının mənəvi-psixoloji aləmi: Cəlil Məmmədquluzadənin “kiçik” adam obrazlarının mənəvi aləmini şərtləndirən amillər; Cəlil Məmmədquluzadənin “kiçik” adam obrazlarının mənəvi-psixoloji aləminin bədii təqvimini.

2013

Əliyev, K. Ədəbiyyat tarixinə bir baxış / Kamran Əliyev; elmi redaktor İ.Həbibbəyli; AMEA, Folklor İnstitutu. Bakı, “Elm və təhsil”, 2013, 302 s.

Kitabın içindəkindən: Mirzə Cəlil müdrikliyi: (“Molla Nəsrəddin” jurnalının fəaliyyəti haqqında); Şərqi oyadan zəng səsləri: (“Molla Nəsrəddin” jurnalının 1906-cı ildə çıxan 12, 14-cü nömrələri haqqında); Jurnalın Təbriz nömrələri: (“Molla Nəsrəddin” jurnalının Təbrizə çıxan nömrələri haqqında).

2014

Vahabova, S. Cəlil Məmmədquluzadə nəsrinin poetikası / Səadət Vahabova; elmi redaktor A.Bayramoğlu (Məmmədov). Bakı, “Elm və təhsil”, 2014, 164 s.

Monoqrafiyada Cəlil Məmmədquluzadənin bədii-poetik vasitələrlə zəngin olan nəsr sistemi şəkildə elmi təhlil süzgecindən keçirilir. Tədqiqata cəlb edilən əsərlərin mövzu, ideya, surətlər aləmi ilə yanaşı, strukturu, müəllifin təhkiyəsi, müəllif şərh, süjet və kompozisiyasının inkişaf mərhələləri və mənzərəsi sxemlərlə əyani şəkildə göstərilir.

2015

Hüseynov, F. Adi əhvalatlarda böyük həqiqətlər / Firidun Hüseynov; redaktor J.Hüseynova; nəşir: M.Xan; mətnin tərtibi: R.Yerfi. Bakı, “Xan”, 2015, 226 s.

Kitab böyük realist Cəlil Məmmədquluzadə nəsrinin ideya-bədii xüsusiyyətlərindən bəhs

edir. Burada ədibin hekayələri onun dövrü, realist dramaturgiyası, əlvan publisistikası, kəskin satirik gülüşü, qüdrətli realizmi ilə sıx vəhdətdə şərh olunur.

İmzalar. “Molla Nəsrəddin”, 1906-1931: Milli Mətbuat – 140: [bibliografik göstərici] / Elmira Qasımova, Afaq Əliyeva; redaktor A.Salmansoy; AMEA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu. Bakı, “Avropa”, 2015, 197 s.

Bibliografik göstərici gizli imzaların toplanılması və spesifikasiyi baxımından ilk təşəbbüsdür. Kitab iki hissədən ibarətdir. I hissədə müxtəlif fasilələrlə 25 il nəşr olunan “Molla Nəsrəddin” jurnalının 1906-1921, II hissədə isə 1922-1931-ci illərinin mətnindəki bütün gizli imzalar qeydə alınmışdır.

Orucəliyev, İ. Uşaq ədəbiyyatı nümunələrinin təhlil və tədrisi xüsusiyyətləri: (Q.Zakir, S.Ə.Şirvani, C.Məmmədquluzadə və M.Dilbazinin əsərləri əsasında): Tədris-metodik vəsait / İsgəndər Orucəliyev; elmi redaktor O.Qafarov; rəyçilər: Q.Namazov; B.Əsgərli; A.Həsənli; Ş.Mahmudova; Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu. Kitab 2. Bakı, “Müəllim”, 2015, 160 s.

Kitabın içindəkindən: Cəlil Məmmədquluzadənin hekayələrində uşaq aləminin bədii təsviri; Cəlil Məmmədquluzadənin hekayələri uşaq mütaliəsində; Cəlil Məmmədquluzadənin dramatik əsərlərində uşaq surətlərinin səciyyəsi; Cəlil Məmmədquluzadə tərbiyə, uşaq mədəniyyəti, uşaq teatru və dərslilər haqqında.

Zeynalova, T. Cəlil Məmmədquluzadənin ictimai-siyasi və hüquqi ideyaları: monoqrafiya / Təranə Zeynalova; elmi redaktor M.F.Məlikova. Bakı, “Elm və təhsil”, 2015, 160 s.

Monoqrafiya C.Məmmədquluzadənin ictimai-siyasi və hüquqi ideyalarına həsr olunmuş, ilk dəfə olaraq onun siyasi-hüquqi fikir və ideyaları sistemli və kompleks şəkildə müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq yeni mövqə sərgilənməklə təhlil edilmişdir.

2016

Xəlilov, B. Zamanın sınağından keçənlər... / Buludxan Xəlilov; redaktor F.Rzayev. Bakı, “Adiloğlu”, 2016, 252 s.

Kitabda Qulu Xəlilov, Mirzə İbrahimov, Mir Cəlil, Mehdi Hüseynlə bağlı hadisələr verilir. Bundan başqa, Cəlil Məmmədquluzadə üslubundan qidalanan publisistik məqalələr, o cümlədən təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Stratejiyasının əsas hədəfləri təhlil olunur. Kitabda Gəmiqaya-Qobustan əlifbası, özündə tarixi yaşadan daşlarla bağlı məqalələr və mən – biz, sən – siz, o – onlar barədə deyimlər – zamanın sınağından çıxan deyimlər, məhz müəllifin deyimləri verilir.

Anar. “Molla Nəsrəddin” 110 il sonra / Anar; redaktor: E.İsgəndərzadə. Bakı, “Vektor”, 2016, 157 s.

Zülmətdə işıq. Molla Nəsrəddin – 110 [Elektron resurs]: tövsiyə göstəricisi: Molla Nəsrəddin – 110 / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası; tərt. S.Ə.Əhmədova; redaktor Z.C.Dadaşova. Bakı, 2016, 56 s.

2017

Hüseynov, Y. Mollanəsrəddinçilərin dünyagörüşünün sosial-fəlsəfi təhlili: müasir yaşama / Yusif Hüseynov; elmi redaktor: İ.Həbibbəyli; ön söz: Q.Allahverdiyev; Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, Naxçıvan Dövlət Universiteti. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2017, 279 s.

Kitabın içindəkilər: I fəsil. Mollanəsrəddinçilərin Azərbaycanın sosial-fəlsəfi fikir tarixində yeri və rolu: nəzəri-metodoloji yanaşma: Mollanəsrəddinçilərin dünyagörüşünün formalaşmasının sosial-fəlsəfi mənbələri; Mollanəsrəddinçilərin cəmiyyətşünaslıq və dövlətçilik baxışları mədəniyyət və sənət konsepsiyasının təəcəssümüdür. II fəsil. Milli və dünya sosial-fəlsəfi irsi mollanəsrəddinçilərin dünyagörüşü prizmasında: Şərqi və Azərbaycan sosial-fəlsəfi irsi mollanəsrəddinçilərin dünya-

görüşü güzgüsündə; Qərb və rus maarifçi fəlsəfi irsin mollanəsrəddinçilərin yaradıcılığına təsiri; Mollanəsrəddinçilərin sosiomədəni irsinin müasir nəzəri-fəlsəfi əhəmiyyəti; Mollanəsrəddinçilərin azərbaycançılıq və milli kimlik konsepsiyası – milli məfkurəçiliyin təzahürüdür; Mollanəsrəddinçilərin sovet gerçəkliyinə və sosialist dəyərlərinə münasibətlərində tənqiddən ictimai ittihamla keçid; Mollanəsrəddinçilərin tolerant və multikultural baxışlarının müasir Azərbaycan cəmiyyətində rolu; Heydər Əliyevin hakimiyyətinin bütün mərhələlərində mollanəsrəddinçilərin sosial-fəlsəfi irsinə diqqət və qayğısı.

Xəlilov, F. Naxçıvanın elmi, ədəbi və mədəni mühiti: tədqiqlər / Fərman Xəlilov; elmi redaktor: Ə.Quliyev; rəyçilər: A.Bayramoğlu, A.Orucova; AMEA, Naxçıvan Bölməsi, Əlyazmalar Fondu. Kitab 1. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2017, 247 s.

Kitabın içindəkindən: Cəlil Məmmədquluzadənin kitablarına daxil edilməyən bir məktubu haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin şəxsi həyatının bir məqamına dair bəzi qeydlər; Naxçıvan ədəbi mühitindən pərvazlanan məslək dostları: Məmməd Tağı Sidqi və Cəlil Məmmədquluzadə.

Qasimov, R. Naxçıvan ziyalıları Azərbaycan mətbuatında (XX əsrin əvvəlləri) / Ramiz Qasimov; elmi redaktor: İ.Həbibbəyli; rəyçilər: H.Həşimli, Z.İsmayıl, M.Sultan; AMEA, Naxçıvan Bölməsi. Naxçıvan, 2017, 120 s.

Kitabın içindəkilər: Azərbaycan milli mətbuatının yaranması və inkişafında Naxçıvan ziyalılarının rolu: (Cəlil Məmmədquluzadənin rolu haqqında da məlumat verilmişdir); Azərbaycan siyasi publisistikasının banisi və XX əsr milli mətbuat orqanlarının mədəni atası “Şərqi-Rus” qəzeti və Məhəmmədəğa Şahtaxtılı: (Cəlil Məmmədquluzadə ilə tanışlığı haqqında xatirələr); Azərbaycan mətbuatının “Molla Nəsrəddin”i və mollanəsrəddinçi ədiblərin ağısaqqalı Cəlil Məmmədquluzadə; “Həqiqi və ləzzətli əhli-qələm”, mübariz mollanəsrəddinçi və əzmkar publisist Əliqulu

Qəmküsar: (Cəlil Məmmədquluzadə ilə birgə fəaliyyəti haqqında).

Orucova, A. Cəlil Məmmədquluzadənin şeir yaradıcılığı: (monoqrafiya) / Aygün Orucova; elmi redaktor və ön sözün müəllifi İ.Həbibbəyli. Naxçıvan, “Əcəmi”, 2017, 191s.

Kitabın içindəkilər: İsa Həbibbəyli. Böyük ədibin şeir yaradıcılığı. Cəlil Məmmədquluzadənin şeirlərinin toplanması, tədqiqi və nəşri məsələləri, şeirə dair fikir və mülahizələri: Şeirlərin toplanması və nəşri; “Nə işim var?!” satirasına dair mübahisələr və gerçəkliklər; Cəlil Məmmədquluzadə şeirlərinin tədqiqi məsələləri; Sovet dövrü ədəbiyyatşünaslığında şeirlərinin tədqiqi; Müstəqillik dövründə Mirzə Cəlil şeirlərinin tədqiq olunması; Cəlil Məmmədquluzadənin şeirə dair fikir və mülahizələri. Cəlil Məmmədquluzadənin şeirlərinin klassik irslə əlaqəsi, mövzusu və tənqid hədəfləri: Klassik ədəbi irsə müraciət; Cəlil Məmmədquluzadənin şeirlərinin mövzusu, ideyası və tənqid hədəfləri; Mədəni gerilik, avamlıq və ətələtin ifşası; Cəlil Məmmədquluzadənin satirik şeirlərində qadın məsələsi; Yalançı din xadimlərini ifşa edən satirik şeirlər; Elm və maarifdən bəhs edən satirik şeirlər; İran mövzusunun bəhs edən satiralar. Cəlil Məmmədquluzadənin şeirlərinin bədii xüsusiyyətləri: Məcəzlar sistemi; Bədii təsvir vasitələri; Bədii ifadə vasitələri; Folklorun janrlarından yaradıcı istifadə; Şeirlərin dil xüsusiyyətləri haqqında; Cəlil Məmmədquluzadənin şeirlərinin janr xüsusiyyətləri; Heca vəznli janrlar haqqında; Əruz vəznli şeirlərinin janrı, bəhləri; “Çay dəstgahi” əsərinin şeir texnologiyasına dair.

Salamoğlu, T. Azərbaycan tənqidi realizminin estetikası (C.Məmmədquluzadə və M.Ə.Sabir yaradıcılığı əsasında) / Təyyar Salamoğlu; elmi redaktor və ön sözün müəllifi: İ.Həbibbəyli; rəyçilər: M.Kazımoğlu, H.Qasimov. Bakı, “Təhsil”, 2018, 182 s.

Kitabın içindəkilər: Həbibbəyli İ. Tənqidi realizmin estetikasına realist elmi baxış; Giriş: Tənqidi realizmin estetikası ədəbiyyatşünaslıq müstəvisində; “Qaranlıq dünya” problemi və Mirzə Cəlilin nəsr qəhrəmanları: “Qaranlıq

dünya” – “zülmət səltənəti” ideyası və onun fəlsəfi-ideoloji əsasları; “Qaranlıq dünya” problemi və Mirzə Cəlilşünaslığın yeni mərhələsi; Novruzəli və Məhəmməd həsən əmi obrazları bədii mətn həqiqətləri kontekstində; Novruzəli – Vəli xan, Məhəmməd həsən əmi – Xudayar bəy münasibətlərinin tarixi və estetik mahiyyəti; Ədəbiyyatşünaslığın “Usta Zeynal” məntiqi. Mirzə Ələkbər Sabirin Milli İntibah İdealı: Sabir realizminə elmi-nəzəri və metodoloji yanaşmanın bəzi aspektləri; Sabir yaradıcılığı milli ədəbi tənqidi obyekt kimi; Sabir satirasında “ictimai yuxarılar”; Sabir satirasının dialoji-polifonik məzmunu: inkar və təsdiq pafosu; Mühacirət ədəbiyyatşünaslığı Sabirə metodoloji münasibət kontekstində; İstifadə olunmuş ədəbiyyat.

“Molla Nəsrəddin”: satirik jurnal: on cildə (1906-1931), I-IV cildlər / AMEA, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu; Redaktorlar: akademik İsa Həbibbəyli, akademik Teymur Kərimli; buraxılışa məsul S.İsmayılova; dizayn Z.Abbasov; baş redaktor G.Cəfərova. Cild 1: (1906-1907). Ön söz: İ.Həbibbəyli. Bakı, “Şərq-Qərb”, 2017, 660 s. Cild 2: (1907-1909). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2017, 652 s.; Cild 3: (1909-1910). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2017, 652 s.; Cild 4 (1910-1913). Bakı, “Şərq-Qərb”, 644 s.

2018

“Molla Nəsrəddin”: satirik jurnal: on cildə (1906-1931), V-X cildlər / AMEA, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu; Redaktorlar: akademik İsa Həbibbəyli, akademik Teymur Kərimli; buraxılışa məsul S.İsmayılova; baş redaktor Ü.Məmmədova; dizayn Z.Abbasov. Cild 5 (1913-1921). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 648 s.; Cild 6: (1921-1924). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 680 s.; Cild 7: (1925-1926). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 652s.; Cild 8: (1926-1927). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 648 s.; Cild 9: (1927-1929). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 648 s.; Cild 10: (1929-1931). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2018, 584 s.

2019

Cəlil Məmmədquluzadə – 150: [metodik vəsait] / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Milli Kitabxanası; tərtib edən A.Abdullayeva; elmi redaktor K.M.Tahirov; redaktor G.Səfərəliyeva. Bakı, 2019, 39 s.

Cəlil Məmmədquluzadə 150 il: məqalələr, esselər, müsahibələr, şeirlər / Baş redaktor İ.Həbibbəyli; tərtib edən və nəşrə hazırlayan E.Nəcəfov; elmi redaktor A.Rüstəmli; məsul redaktor E.İbrahimov; rəyçilər: T.Mustafayev, Ş.Sadiq. Bakı, “Elm”, 2019, 720 s.

Kitab dahi Azərbaycan ədibi Cəlil Məmmədquluzadənin 150 illik yubileyi münasibəti ilə tərtib olunmuşdur. Ötən əsrin 60-70-ci illərindən bəri müəyyən kitablarda, qəzetlərdə, jurnallarda, saytlarda və digər elektron resurslarda Cəlil Məmmədquluzadə haqqında yazılmış məqalələr, esselər, müsahibələr və şeirlər toplanaraq kitab halına salınmışdır. Kitabda Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin Cəlil Məmmədquluzadənin 150 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı sərəncamı, Ümummilli lider Heydər Əliyevin Cəlil Məmmədquluzadənin 125 illik tədbirindəki nitqi, 93 məqalə, 13 esse, 8 müsahibə, 8 müxtəlif şairinin yaradıcılığına aid 30 şeir yer almışdır.

Kitabın içindəkilər: Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin böyük Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin 150 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncamı.– Həbibbəyli İsa. Ön söz. Cəlil Məmmədquluzadə ilə bağlı ayrı-ayrı müəlliflərin məqalələri, esseləri, müsahibələri.

Qoca Şərqi güzgüsü – Mirzə Cəlil:Cəlil Məmmədquluzadənin 150 illik yubileyi münasibətilə mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-in şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası; tərtib edən: A.Əliyeva, S.Əhmədova; redaktor və buraxılışa məsul Ş.Qəmbərova; redaktor

K.Ağazadə. Bakı, F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2019, 68 s.

Rüstəmخانli, S. Xalqın söz silahı / Sabir Rüstəmخانli; redaktor Ramiz Kərəm; AMEA, Folklor İnstitutu. Bakı, “RAF POLİQRAF 2017”, 2019, 246 s.

Kitabın içindəkilərdən: Cəlil Məmmədquluzadə, “Molla Nəsrəddin” və folklor: Müəllifdən; Giriş. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında folklor estetikası; Folklor ənənələrinin böyük ədibin bədii yaradıcılığında təsviri; Cəlil Məmmədquluzadənin dramaturgiyasında folklor təsiri: Kişmiş oyunu; Ölülər; Anamın kitabı; İlk “Molla Nəsrəddin” və onların mübarizə vasitələri; Ədəbiyyat; Azərbaycanın ikinci böyük kitabı; Anamın kitabı; Dirilər və Ölülər (s. 4-197).

2020

Babayeva, G. “Molla Nəsrəddin” jurnalı və milli ədəbi dəyərlər. Bakı, “Elm və təhsil”, 2020, 416 s. Elmi redaktor: akademik İsa Həbibbəyli; rəyçilər filologiya elmləri doktoru, professor Vüqar Əhməd, filologiya elmləri doktoru, professor Allahverdi Məmmədli; Ön söz: akademik İsa Həbibbəyli “Mollanəsrəddinşünaslıqda yeni imza”.

Monoqrafiyada Azərbaycan satirik mətbuatının inkişafında xüsusi bir mərhələ təşkil edən və ədəbi məktəb yaradan “Molla Nəsrəddin” jurnalının milli istiqlal uğrunda mübarizəsi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə münasibəti, Qarabağ mövzusu və onun türkdilli xalqların satirik mətbuatına təsiri məsələsi tarixi-müqayisəli və elmi-nəzəri aspektdən tədqiqata cəlb edilir.

Məmmədli, A. Mollanəsrəddinçilik və milli ideya. (Dərs vəsaiti). Bakı, “Şərq-Qərb”, 2020, 304 s. Elmi redaktor: akademik İsa Həbibbəyli; redaktor: filologiya elmləri doktoru, professor Cahangir Məmmədli, rəyçi filologiya elmləri doktoru, professor Asif Rüstəmli.

Müasir Azərbaycan klassik ədəbiyyatının və jurnalistikasının inkişafında müstəsna rol oynayan “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbinin

formalaşdırdığı azərbaycançılıq təliminin xüsusiyyətlərini açmış, o dövrün ədəbi qüvvələrinin yaradıcılığında əsas amil kimi özünü göstərən vətən, millət, ana dilinə sevgi mövzularını təhlilə cəlb etmişdir.

Qəhrəmanova, A. Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığında etnoqrafiya məsələləri. Naxçıvan, “Əcəmi” NPB, 2020, 200 s. Elmi redaktor: AMEA-nın müxbir üzvü Hacı

Fəxrəddin Səfərli; rəyçilər: Vəli Baxşəliyev, Asəf Orucov.

Monoqrafiyada Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri, etnoqrafik ünsürlər görkəmli ədib Cəlil Məmmədquluzadə yaradıcılığı əsasında tədqiq edilmişdir. Kitabda XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəllərinə aid ailə-məişət, etnik əxlaq kimi məsələlər işıqlandırılmışdır.